БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 167 (9922) | 1962 оной июлиин 17, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Н. С. Хрущев Америкын бүлэг журналистнуудтай хөөрэлдэбэ

Газетэнүүдэй редакторнуудай американска обществын президент «Найт ньюспейперс» гэдэг газетнэ нэгэдэлэй харюусалгата редактор Ли Хиллс толгойлогшотой Америкын бүлэг журналистнуудтай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев июлиин 13-да уулзаба.

Таатай оршон байдалда хөөрэлдөөн болобо. Мүнөөнэй уласхоорондын, Советскэ Союзай дотоодын байдалда, арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбүүдтэ хамаатай асуудалнуудые Америкын журналистнууд асууһан байна. Н. С. Хрущев эдэ асуудалнуудтань харюусаа.

СССР-эй Журналистнуудай союзай правлениин түрүүлэгшэ, «Правда» газетын главна редактор П. А. Сатюков, СССР-эй Журналистнуудай союзай правлениин секретарьнууд—«Известия» газетын главна редактор А. И. Аджубей, шэнэ һонинууд гэдэг хэблэлэй агентствын правлениин түрүүлэгшэ Б. С. Бурков, СССР-эй МИД-эй хэблэлэй таһагые даагша Л. М. Замятин, «Правда» газетын редколлегиин гэшүүн Е. В. Литошко гэгшэд хөөрэлдөөнэй үедэ совет талаһаа байлсаба.

ЭЛХЭЙН АРАДУУДТА АНДАҺАН БЭШЭГ

Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряахын, найрамдалай түлөө Бүхэдэлхэйн конгрессһээ

эйн бүхы хубинуудһаа бидэнэр Москврлагдаһан конгрессто суглараабди. дай хэдэг ажал ондо ондоо. Үзэл боэлдэб янзын. Ядерна дайнай аюулай рэлтэндэ тохёолдоод байһан тухай ые бидэнэр неделиин турша соо сэб унь зүбшэн хэлсээбди. Зүбшэн хэлсэлдэ бидэнэр бэе бэеэ бүри һайнаар мэ, орон бүхэндэ, арад бүхэндэ тохёолагад аюулые зайсуулжа болохо гэжэ р мүнөө этигэнэбди.

зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгэһөө алан шахардуу байдал улам шангадаэнүүд бэе бэедээ улам этигэлсэхэеэ , харин шахардуу шанга байдалһаа, удэй бэе бэедээ этигэлсэхэеэ болилгоамжалан буу зэбсэг бүри яаралтайгаар энэ. Тиигэжэ бэе бэеһээ дулдыдан, таамуу ушар тохёолдоно. Буу зэбсэгэй гахы хүсэн һүртэй ехэ болоно, тиидайн байлдаае түрүүлжэ эхилхэ туялһан үгэнүүд хэлэгдэдэг байха юм. эбэшье буу зэбсэг хуряаха шухала аа гадна, тэрэниие бэелүүлжэ болохо идэнэр батаар этигэнэбди. Урда тээнь бсэг хуряаха гээшэ хүн түрэлтэнэй эррун бодолтоной хүсэл эрмэлзэлгэ бай. Мүнөө үедэ буу зэбсэг хуряаха гээото зорилго болоо. Тэрэниие бэелүүллөө бидэнэр бултадаа тэмсэхэ ёһотой-

зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгэһөө сүэ бултанда ашатай туһатай:

эбсэг хуряалгаһаа уламжалан бүхы дтахи хүн зоной байдал һайжаруулхын хэрэглэгдэхээр мүнгэ зөөри сүлөөржэ байна;

эбсэг хуряалгаһаа уламжалан эконо талаараа гээгдэнги һула оронуудые түргэнөөр хүгжөөжэ шадахаар мүнгэ лмагдаха байна;

эбсэг хуряалга ямар удхатайб гэхэдэ, й газар дээрэхи хариин сэрэгэй баазаадхагдаха, сэрэгүүдынь тэндэһээ гар болоно. Энэ хадаа национальна бэеэ й байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байһан дта туһатай байха.

зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр ху уласхоорондын шанга хиналта доро лэгдэхэ ёһотой. Хиналта тогтоонгүйу зэбсэг хуряаха аргагүй, буу зэбсэг агүй һаа, ямаршье хиналта байхагүй. зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр ху бэелүүлхэ замда тохёолдодог һаад элнүүдые бидэнэр наринаар шэнжэлэбди, тэрэниие бэелүүлхэ гээшэ бэрхэй гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Хэлсээшье арсадаг хүнүүд бии. Тэдэнэй заинь һохорлиг, эдэбхи хэшээлгүй дээнүгөөдүүлынь баяжаха дуратай, гурба милитарис хүсэл эрмэлзэлгэтэй байһан ээ иимэ ябадал гаргана. Тиигэбэшье һаад бэрхэшээлнүүдые дабажа болохо идэнэр этигэнэбди. Буу зэбсэг хуряаха ямаршье түсэбтэ али зарим һула таоложо болохо, зүгөөр буу зэбсэг яаралр түхеэржэл байхынгаа орондо, али а тааруугаар үгэеэ ойлголсобол, дээ гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

тэй хамта буу зэбсэг хуряалга өөрөө гэжэ эндүүтэйгээр этигэлгэ аюултай дүй дүршэл харуулна. Зүбшэн хэлсэлэл ерэхэ тудам унжагайруулжал байагтал дипломадууд болон сэрэгэй кэлтэдтэ найдаад һуужа болохогүй. ал бүхы оронуудай арадуудай хүсэлэл олго зүб шиидхэбэри гаргахыень гүрэкал ябуулагшадые баадхажа шадаха Түс түстаа хэгдэһэн буруушаалганууд дутамаг байна бшуу. Буу зэбсэг айгаар түхеэрэлгэдэ, сэрэгэй бүхы бэнүүдтэ эсэргүүсэхэ хүсэн түгэлдэр хүдэлгэрүүлхэ саг тулажа ерээ.

агай түрүүндэ, эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг арадуудай эсэшэ сусашагүй оролдолго гаргаһанайнь ашаар хүн түрэлтэн һүүлшын 17 жэлэй турша соо ядерна дайнай аюулһаа зайсажа шадаһан байна. Зүгөөр яаралтайгаар зэбсэгжэлгэдэ эсэргүү тэмсэлдэ үшөө хабаадалсадаггүй олон хүнүүд бии гэжэ бидэнэр сэхэ мэдэрхэ ёһотойбди. Ядерна дайнай аюулые мэдэрдэггүй, энэ аюулай тон ехэ боложо байһыешье, эб найрамдал аршалан хамгаалхын түлөө өөрынгөө харюусалгыешье ойлгодоггүй хүнүүд бии. «Ямар ехэ аюултай үе сагта бидэнэр ажаһуунабибди гэжэ ойлгыт, буу зэбсэг хуряахын, эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй зэргэдэ орожо жагсалсыт!»—гэжэ бидэнэр тэдэндэ бултандань хэлэнэбди.

Саг ошожол байна! Удангүй хэдэн арбаад орон термоядерна зэбсэгтэй боложо шадахал, энэ зэбсэгые ошохо газартань хүргэхэ оньһо түхеэрэлгэнүүдые нарижуулан һайжаруулга хиналта хэхын аргагүй болгожошье болохо.

Ядерна бомбонуудые гү, али түхеэрэлгэнүүдые ямарааршье туршажа үзэлгые бидэнэр эрид шууд буруушаанабди, ушарынь хадаа, нэгэдэхеэр, мүнөөнэй болон ерээдүй үетэнэй ами наһанда, бэеын элүүртэ эдэ туршалганууд хоротой, хоёрдохёор, эдэ туршалганууд буу зэбсэг түхеэрэлгые улам бүри түргэдхэнэ.

Ядерна зэбсэгтэй болоһон бүхы гүрэнүүдэй правительствануудые бидэнэр уряалнабди — ядерна зэбсэгэй бүхы туршалгануудые болюулха тухай оройдоошье унжагайрангүйгөөр үгэеэ ойлголсохыень, хаа хаанагүй—агаарта, замбуулинай дайдада, газар доро болон уһан доро эдэ бүхы туршалгануудые хэтын хэтэдэ хорихо тухай договор баталхыень тэдэниие бидэнэр гуйнабди.

Энэ хэлсээн хадаа уласхоорондын шанга хиналта доро бүхы ядерна зэбсэгүүдые болон тэдэниие ошохо газартань хүргэжэ, бүхы оньһо түхеэрэлгэнүүдые хүсэдөөр хорихо, усадхаха замдахи түрүүшын алхам болохо.

Уласхоорондын шанга хиналта доро буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай договор правительствануудаар баталуулха гээшэ манай гол шухала, хойшолуулашагүй зорилго болоно. Тиимэһээ буу зэбсэг хуряаха талаар харан үзэгдэжэ байһан түсэбүүдые түргэнөөр, үрэ ехэтэйгээр зүбшэн хэлсэжэ дүүргэхээр, договор түргэнөөр баталха хэрэгтэ туһалхаар бодото онол арганууд бэдэрэн олдохо ёһотой.

Буу зэбсэг хуряаха гол ёһонууд тушаа хэлсээ хэжэ байһан гол гүрэнүүдэй хараа бодол олониитын һанамжын баадхалгаар, бэеэ абанги оронуудай оролдолгын ашаар зарим зэргээр ойртуулагдаа, зүгөөр тэдэнэй хоорондо горьтой алгасалдаануудай гарадаг дээрэһээ хэлсээн хэсүү бэрхэтэй байдалда ороо. Арадуудай улам ехээр баалалта хэдэг болоод лэ байһан ушарта хэлсээн баталагдажа болоно.

Үгэеэ бүри һайнаар ойлголсодог болохо, һэжэглэлсэлгые усадхаха талаар эб найрамдалай тала баридаг хүсэнүүд лэ жэшээ харуулха ёһотой. Энэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ манай конгресс ехэ туһа нэмэри оруулаа гэжэ бидэнэр тоолонобди. Бидэнэрэй эндэ хамтаараа эхилһэн хэрэгые саашадань үргэлжэлүүлхэ эгээн таарамжатай зам орон бүхэндэ организаци бүхэнэй мүнөө олохонь шухала байна.

Эдэбхигүй байха гээшэ эб найрамдалай хэрэгтэ хоротой. Ядерна үхэлэй аюулһаа хүн түрэлтэнэй сүлөөрхэ үдэрэй мандаха саг маанадһаа булганһаамнай дулдыдаха. Эб найрамдалые хүсэдэг бидэнэр олон байнабди. Хэрбээ бидэнэрэй бултадаа тэмсэбэл, тэмсэжэ байгшадай бултадаа эбтэй эмхитэйгээр ябуулга хэбэл, эб найрамдал аршалан хамгаалха манай хамтын зорилгые бэелүүлхэ зам бидэнэр табижа шадахабди.

Москва, 1962 оной июлиин 14.

емлиин Ехэ ордон соо уулзалга болобо

дөөрөө буу зэбсэг ху- эб найрамдал тогтоохо отой Бүхэдэлхэйн кон- үнөөнэй үе сагай шуха- ухала хэрэгүүдэй нэгэн . Дэлхэйн бүмбэрсэгэй дай түлөөлэгшэд 6 үдэ- шада термоядерна дай- рта муухай аюулые хай- жэ сарахаб гэһэн шу- суудал зүбшэбэ.

уудай агууехэ хуралай нтэй дашарамдуулан, ин Ехэ ордон соо ию- 15-да уулзалга болоо.

хэй дээрэ мэдээжэ боло- тын ажал ябуулагшад рессэй уласхоорондын дэй гэшүүд, конгрессэй умэй, секретариадай , арадуудай хуралда аһан делегацинуудай логшонор, ниислэлэй тын түлөөлэгшэд Москвада конгресс үнгэргэхэ хэрэгтэ туһаламжа хүргэхэ Советскэ комитедэй уряалаар ордоной Георгиевска зал соо сугларба.

Конгресс үнгэргэхэ хэрэгтэ туһаламжа хүргэхэ Советскэ комитедэй түрүүлэгшэ А. Корнейчук сугларһан айлшадые хани халуунаар амаршалба.

Конгрессто хабаадаһан хүн зон һанаһанаа сэхэ руунь хэлсэһэн байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Дэлхэй дээрэ хэтэ мүнхэдөө эб найрамдалай тогтоогдохын, бүхы арадуудай хоорондо бата бэхи хани барисаанай мандахын түлөө А. Корнейчук юрөөл табиба. Делегадууд эхэ орондоо ошожо, конгрессэй хүдэлмэри тухай хөөрэхэ, дайн байлдаае сарахын, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряалга бэелүүлхын, дэлхэй дээрэ эб найрамдал, жаргал, эрхэ сүлөө тогтоохын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ байха гэжэ найдаһанаа тэрэ мэдүүлбэ.

Индиин, Непалай, Хитадай Арадай Республикын, Америкын Холбоото Штадуудай, Афганистанай, Бельгиин, Британиин Гвианын, Ямайкын болон бусад оронуудай делегацинуудай толгойлогшонор, түлөөлэгшэд тэндэ үгэ хэлэбэ.

Үгэ хэлэһэн бүхы хүнүүд хүндэмүүшэ һайнаар угтаһанайнь түлөө совет арадта халуун баяр хүргөөд, бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо тэмсэлдэ бүхы түрүү хүн түрэлтэниие конгресс бүри нягта жагсаалтай болгохо гэжэ мэдүүлээ.

Уулзалга үнэн зүрхэнэй, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ. (ТАСС).

КПСС-эй обкомой IV пленум

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга ба областной партийна организациин зорилгонууд

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВОЙ элидхэлһээ

— Урдаа байһан зорилгонууд тухайгаа хэлэхэһээ түрүүн хүдэлмэриингөө зарим дүнгүүд тухай богонёор тогтохо, КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые областной партийна организаци ямараар дүүргэжэ байнаб гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй,—гээд, нүхэр Модогоев элидхэлээ эхилбэ.

Байгша ондо республика, хизаар, область, район, колхоз, совхоз бүхэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые эрид ехээр абаха эрилтэ бүхы партийна организацинуудһаа мартын Пленум табяад, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые энээндэ уряалаа һэн. Энээниие туйлахын тула нэн түрүүн тариалангай газарые зүбөөр хубаарилха, хабарай тарилгые, ургасын хойноһоо харууһалгые, ургаса хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ шухала гэжэ Пленумэй шиидхэбэри дотор тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Манай областной партийна организаци хабарай тарилгые хэр үнгэргөө гээшэб?

Юрэнхы дээрээ республикамнай байгша ондо хабарай тарилгые урда жэлнүүдтэ орбол, болзоройшье талаар, шанараараашье үлүү, һайнаар үнгэргөө. Тиихэ зуура тариалангай хубаарилга нилээд хубилжа, ургаса ехэтэй, үнэтэ ургамалнууд ехээр таригдаһан байна.

Бүхы дээрээ республика дотор тарилгын талмай 48 мянга гаран гектараар үргэдхэгдөө. Ямар ургамалнууд ехээр таригдаа гээшэб? Нэгэдэхеэр, 29 мянган гектар ороoһото ургамалнууд, тэрэ тоодо эдеэ хоолой үнэтэ ургамал—шэниисэ, 24 мянган гектараар ехэ таригдаба. Обёосой тарилгые 25 мянга гаран гектараар хороoһоной ашаар 35 мянган гектар ешмээн, 4 мянган гектар горох ехэ тариха арга олгогдоо.

Тиигэжэ тэжэлэй ургамалнууд 196 мянган гектарһаа 215 мянган гектар хүрэтэрөө үргэдхэгдөө. Тэрэ тоодо силосэй ургамалнуудай тарилга 50 мянган гектараар ехэ болоо. Энэ жэлдэ кукуруза 70 мянган гектар таригдаа. Тиихэдэ тэрэ нёдондо 54 мянган гектар эзэлһэн юм. Түрүүшынхеэ 4,2 мянга гаран гектарта саахарай свёкло малай тэжээлдэ таригдаһан байна.

Республикын бүхы аймагуудта энэ жэл хура бороотой байжа, баян ургаса хүлеэгдэнэ. Таригдаһан бүхы ургамалнууд, тэрэ тоодо горох, бобы, кукуруза һайнаар ургажа байна.

Хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд баян ургасаараа баярлажа, бүри урма зоригтойгоор ажаллана. Теэд энэ баян ургасаяа хуряахада нилээд ехэ хүдэлмэри хэхэ, бэрхэшээлнүүдые дабаха хэрэгтэй гэжэ бидэ мэдэрнэбди. Маанадта техникэ, хүнүүднай үсөөн. Энэ бэрхэшээлые дабахын тула ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха шухала болоно.

Хуряалгын халуун хаһа эхилээ. Үбһэ хуряалга захалба. Тиигэбэшье зарим аймагууд үбһэ хуряалгаяа эхилэнгүй нобшорно. Ногооной гараса хаа хаанагүй һайн. Энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ үбһэ бэлэдхэхэ арга бии. Хэрбээ манай колхоз, совхозууд үбһэ хуряалгаяа саг соонь эхилэнгүй байжа, зарим сабшалангаа сабшажа үрдеэгүй һаа, тон гэмшэлтэй байха. Тиимэһээ нэгэшье үдэр, нэгэшье час гээнгүйгөөр, машинаар, морин косилкаар, гараар ногоо сабшажа эхилхэ шухала.

Бүри эдэ үдэрнүүдтэ силосэй ургамалнуудые хуряажа, силос даража эхилхэ хэрэгтэй. Силос даралгада бүхы комбайнуудые, тааруулагдаһан ороoһоной комбайнуудые дүүрэн хүсөөрнь хэрэглэхэ шухала. Уридшалан хаана силос дарахаяа бодомжолхо, тиихэдээ хуряалга хэжэ байһан газарта дүтэ силос дарахаар хараалха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, энэ ушарта силосэй ногоо холо зөөхын тула автомашинанууд олон хэрэгтэй болохогүй бшуу.

Гэхэ зуура тарианай тоогуудые, тария хадагалдаг газар, тария зөөхэ машинануудые бүрин бэлдэхэ эрилтэ табигдана. Иимэ харюусалгатай үедэ заахашье аали нозогой ябадал гаргабал, колхоз, совхозуудта ехэхэн хохидолтой байхань мэдээжэ. Тиимэһээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд үдэр, час бүхэниие зүбөөр хэрэглэхэ, сагаа миин алдахагүй гэжэ оролдохо ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ тушаа хэлэхэ зуураа, **республикамнай гүрэндөө мал ажалай продуктнуудые худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб хэр дүүргээб** гэжэ хэлэнгүй байхын аргагүй.

Республикамнай бүхы дээрээ гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 102 процент дүүргээ. Нёдондоной түрүүшын хахад жэлэйхидэ орбол, байгша ондо гүрэндэ 27 мянган центнер мяха ехэ худалдагдаа. Зүгөөр Загарайн, Баргажанай, Кабанскын, Улаан-Үдын Советскэ район, тэрэшэлэн «Скотооткорм» трест хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй байшоо. Хяагтын, Хориин аймагууд түсэбөө дүүргэбэшье, нёдондоной энэ үеынхиһөө гүрэндөө мяха бага худалдаһан байна. «Скотооткорм» трест нёдондонойхиһоо 40 процент мяха бага тушаагаа, малайнгаа шэгнүүр багаар нэмээгээ.

Нёдондоной энэ үеынхиһөө республикамнай гүрэндөө 30 мянга гаран центнер һү ехэ худалдаһан байна. Тиигэбэшье һү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 81 процент дүүргээ. Түнхэнэй, Баунтын, Ахын аймагуудһаа бэшэниинь түсэбөө дүүргээгүй. Тиин Хяагтын, Загарайн, Захааминай, Прибайкалиин аймагууд нёдондонойхиһоо гүрэндөө һү бага худалдаһан байха юм.

Үгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө байгша ондо 545 мянган үндэгэ гүрэндэ ехэ тушаагдабашье, хахад жэлэй түсэб 7 процентээр дүүргэгдээгүй байшоо гэхэ гү, али гүрэндэ 1 миллион үндэгэн дутуу үгтөө. Хяагтын, Сэлэнгын, Яруунын, Хориин, Бэшүүрэй, Зэдын, Баргажанай аймагууд нёдондоной энэ үеынхиһөө үсөөн үндэгэ гүрэндөө худалдаа.

Манай колхоз, совхозууд гүрэндэ һү, үндэгэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ аргатай байгаа гээшэ гү? Тиимэ арга боломжонууд бии байгаа. Зүгөөр олохон ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд гүрэнэй түсэбые саг соонь дүүргэхэ талаар зохихо хэмжээ абаагүй байшоо. Энэ мүн лэ партиин райкомуудта, аймгүйсэдкомуудта, үйлэдбэриин управленинүүдтэ хабаатай. Энэ алдуу дутагдалһаа саашадаа ухаа абаха ёһотойбди.

Мал ажалай продуктнуудые абаха, худалдаха түсэбые дүүргэхэ зуураа, адуу малаа олошоруулха түсэбөө зэргэ дүүргэхэ ушартайбди. Мал һүрэгөө саг үргэлжэ олошоруулаагүй һаа, мяха, һү, ноохошье абтахагүй байна бшуу.

Республикын колхоз, совхозуудта малай үдэсэ хэр байна гээшэб?

Республикамнай бүхы дээрээ эбэртэ бодо малайнгаа тоо жэлэй эхинэйхидэ орбол, 9 процентээр олошоруулаа. Зүгөөр нёдондоной июлиин 1-нэйхитэй жэшэбэл, ургалтань орой 1 процент болоно. Нёдондоной июль һарынхида орбол, үнеэдэй тоо 3 процентээр олошорһон байна.

Жэлэй эхинэйхидэ орбол, хони, ямаадай тоо 19 процентээр олон болоо. Хэрбээ урда жэлэй июлиин 1-нэйхитэй жэшэбэл, хонидой тоо зарим тэды үсөөрһэн байха юм.

Нёдондоной июлиин 1-нэйхидэ орбол, гахайн тоо 5 процентээр үсөөрөө.

Республикын колхоз, совхозуудта малай үдэсын иимэ тон хангалтагүй байһые юугээр тайлбарилха гээшэб?

Нэн түрүүн эхэ мал олоороо һубайрна. Республика дотор дунда зэргээр 100 эхэ хонин бүриһөө байгша ондо 68 хурьган абтаа. Буряадай республика хонин ажалаа хүгжөөлгөөрөө нэгэл газартаа гэшхэлнэ гэжэ «Советская Россия» газетэ тон зүб маанадые шүүмжэлээ. Зүгөөр нёдондо республикын колхоз, совхозуудта хонидой үрэжүүлгые, түрэлгые гуримшуулха талаар нилээд хүдэлмэри хэгдээ һэн. Бүхэли жэлэй туршада һубарюулжа түл абадаг байгаа һаа, ажахынууднай хурьга үбэлдөө абадаг болоо. Тиигээшье һаа эхэ хонидой һубайралга ехэ байжа, хурьгад олоороо үхэл гарзада ороһон байна.

Тэрэшэлэн эбэртэ бодо мал, гахай олоороо һубайрна, үхэл гарзада ороно.

Олон тугал, хурьга, поршоонхо дутуу абаһамнай, энэ жэлдэшье мэдэгдээд, хойто жэлдэшье тойбо хэхэ байна. Тиимэһээ саашадаа малай һубайралгые усадхаха талаар эрид шанга хэмжээ абаха хэрэгтэй болоно.

Республикын хүдөө ажахын байдалые шэнжэлэн хараад үзэхэдэ, ямар тобшололнуудые хэмээр бэ?

Ямар гол тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, бидэнэр КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэриие мүнөө дээрээ хангалтагүйгөөр бэелүүлжэ байнабди.

***

— Бүри энэ жэлдэ мал ажалайнгаа гээгдэлые дабан гаража, 1962 ондо гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха түсэбөө эрхэ бэшэ дүүргээд, малай тоо толгой олошоруулха түсэбөө бэелүүлжэ, ниитын малда гансахан ерэхэ үбэлжэлгэдэ хүрэхэ бэшэ, үшөө үлэхөөр тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэхэ ёһотойбди, —гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.— Бидэнэр мүнөө 1963 ондо туйлаха зорилгонуудаа тодорхойлжо, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө эмхидхэлэй хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулха болонобди.

Гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй түсэбые дүүргэхэ гээшэ эгээн лэ орёо бэрхэшээлтэй зорилго болоно. Тэрэнэй орёо бэрхэшээлтэйнь юун бэ гэхэдэ, байгша оной июлиин 2-ой байдалаар, адуу малаймнай тоо толгой нёдондоной энэ үеынхиһөө биратай ургаагүй байна бшуу. Тиимэһээ гүрэндэ худалдаха малнай хямһаг байна. Гэхэ зуура колхоз, совхозууд хоёрдохи хахад жэл соо, жэлэй түрүүшын хахадайхида орбол, 2 дахин ехэ мяха гүрэндөө худалдаха болоно ха юм.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд үсөөн мал гаргашалжа, гүрэндөө мяха ехээр тушааха тухай бодомжолхо ушартай.

Тиимэһээ малаа һайнаар бэлшээн таргалуулха, шахаха хэрэгтэй болоно. Гүрэндэ мяха худалдаха энэ жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тула эбэртэ бодо малай тус бүриин шэгнүүрые 300—310 килограммда, голодоһондо гараһан эхэ хонидой шэгнүүрые 40 килограммда, эрьенүүдые—45, гахайнуудые—85 килограммда хүргэхэ гэһэн зорилго КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет табяа. Энээниие хүсэндэнь хүргэхэ арга боломжонууд байгша ондо хүсэд бии.

Энээниие бэелүүлхын тула буруу, хашарагуудые зунай сагта 90—100 килограммаар, эхэ хонидые, эрьенүүдые—6-6 килограммаар нэмээхэ шухала. Малые бэлшээн, шахан таргалуулха талаар колхоз, совхозуудай партийна организацинууд онсо анхаралаа хандуулжа, малшадай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулха уялгатай.

Малые бэлшээн таргалуулхын тула тэдэниие үдэр һүнигүй адуулха хэрэгтэй. Бэлшээн таргалуулгада ябаһан мал хашаанда хаагдангүй, сэхэ бэлшээри дээрээ хоножо амараад, уһа, дабһаар хүсэд хангагдаха ёһотой. Бэлшээн таргалуулагдаха малай гүүртэ, отаранuудта хоёр халаанда хүдэлхөөр мал адуулагшад габигдаха болоно. Мал адуулагша бүхэн малай шэгнүүрые хэды шэнээнээр нэмээхэеэ мэдэхэ, даалгабаряа үлүүлэн дүүргэгшэд материальна талаар урмашуулагдаха, һайн нэмэлтэ түлөөһэ абаха зэргэтэй.

Һү абалгаар ямар зорилгонууд табигданаб? Энэ нажарай зохид сагые хэрэглэжэ, июнь һарада һүн нилээд ехээр абтаһан байгаа. Энэ амжалтаяа арьбадхаха шухала.

Тоолоод үзэхэдэ, республикын колхоз, совхозууд гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб декабриин 1-дэ дүүргэхэд, жэлэй эсэс болотор түсэбһөө гадуур 40-50 мянган центнер һү худалдаха аргатай. Энэмнай парти, правительствын Хандалгада манай бодото харюу болохо гээшэ. Нүгөө талаараа энэмнай республикын ажалшадые һү, сагаан эдеэгээр хангахада туһатай бшуу. Энэ түсэбые дүүргэхын тула үнеэн бүриһөө сүүдхэдээ: июль һарада—6,6 килограмм (июнь һарада 5 килограмм һаагдаһан байгаа), августда—6,2 килограмм, сентябрьда—4,6, октябрьда—3,1, ноябрьда —2 килограмм һү һааха хэрэгтэй.

Эгээн шухалань юуб гэхэдэ, хүнүүдэй дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри хүсэтэйгөөр ябуулха, ажахы бүхэндэ, гүүртэ бүхэндэ һаагдажа байһан һүеэ, саг үргэлжэ хинан шалгажа байха шухала.

Үнеэдые үдэр һүнигүй адуулжа, үдэртөө 3 дахин һаахынгаа хажуугаар, үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлхэ бусад арга боломжонуудые хэрэглэхэ эрилтэ табигдана.

Бэлшээн таргалуулагдажа байһан малдал адли үнеэд бэлшээриһээ углөөгүүр, үдэшэлэн һаагдахыел асарагдаха ушартай. Һаагдаһан үнеэд бүхы гүүртэеэ хүлеэнгүй бэлшээридэ туугдабал зохид. Бэлшээри саг үргэлжэ һэлгэгдэжэ, үнеэд хододоо үзүүр ногоондо адуулагдаха ёһотой. Һаалиин гүүртын үдэрэй гурим зохёоходоо, малые июль—август һарануудта сүүдхэдээ 17-18 часһаа бага бэшэ адуулхаар, бэлшээри дээрээ амархаар хараалха болоно. Мал һэрюун сагта адуулагдаад, үлэрэй халуунда һаагдаха ёһотой.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, илангаяа зооветмэргэжэлтэд

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга ба областной партийна организациин зорилгонууд

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулха уялгатай. Энэ асуудал колхоз, совхозуудта онсо удха шанартай. Манай республикын ажахынуудта hаагдаhан hүнэй тоhолигыень жэлдээ дунда зэргээр 4 процент тооной болодог гэхэ гү, али тогтоогдомол тоhолигынь баримталагдадаг. Тиигэбэшье манай холимол үүлтэрэй үнеэдэй hүнэй тоhолигынь дээшээ байха зэргэтэй. Энээниие баримталхын тула Баргажанай совхоздо hаагдаhан hүн нёдондо дундаа зэргээр 4,3 процент тоhолигтой байгаа гэжэ хэлэлтэй.

hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ гээшэ гүрэндэ hү худалдаха түсэбые саг соонь дүүргэхын, hүнэй өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын түлөө оролдоhонтой адли бшуу. Тиимэhээ гүүртэ бүхэндэ hүнэй тоhолигые үдэр бүри тодорхойлжо, hаалишан бүхэнэй hааhан hүнэй тоhолигые гаргажа, бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаhан hүнэй тоhолигой хэр зүбөөр тодорхойлогдожо байhые саг үргэлжэ шалгаха шухала.

Олохон ажахынуудта үбhэ хуряалгын, силос даралгын, ургаса хуряалгын үедэ hаалишадые элдэб хүдэлмэридэ hамшаадаг буруу заншалтай. Энэ заншалhаа эрид арсаха саг ерээ.

hү абалгые дээшэлүүлхэ тухай хэлэжэ байха зуураа, совнархоз тушаа, тэрэнэй хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин управлениие, хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Степачевые шүүмжэлэнгүй гарахын аргагүй. Энэ управлениин муугаар хүдэлхэдэ, hү бэлэдхэн абаха хэрэг хохидолдо ороно ха юм.

Тэрэшэлэн Буркоопсоюзда, элүүрые хамгаалгын министерствэдэ, культурын министерствэдэ малшадай культурна ажаhуудалай, эд хэрэглэмжын, медицинскэ эрилтэнүүдые хангаха талаар онсо эрилтэ табихаар байна.

Саашань элидхэлшэ гүрэндэ нооhо худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ тогтоо. Июлиин 10-най байдалаар түсэб 49 процент дүүргэгдээ. Энэ жэлдэ нооhо абаха түсэбые дүүргэхэ арга боломжо хүсэд бии. Хонин хайшалалгын дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, олохон ажахынуудта хонин бүриhөө нёдондонойхидо орбол 0,5—1 килограмм нооhон ехэ абтана бшуу. Нооhоной шанарынь хаа хаанагүй hайн гэжэ тэмдэглэхээр.

Зорилго юуб гэхэдэ, ажахы, аймаг бүхэн, республика бүхыдөө энэ жэлдэ гүрэндэ нооhо худалдаха түсэбөө дүүргэхэ ёhотой.

Үндэгэ бэлэдхэхэ түсэбнай ехэ бэшэ. Тиигэбэшье олохон аймагуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэд үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ арга боломжонуудаа хэрэглэжэ шадаагүй. Энэ хэрэгые hайнаар эмхидхээ hаа, бүри июнь hарада жэлэй түсэб дүүргэгдэхэ hэн. Мүнөө энэ алдуугаа мэдэржэ, үлэгшэ хахад hарын туршада үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб бүрин дүүргэхэ хэрэгтэй.

**

Колхоз, совхозууд, нютагуудай үйлэдбэриин управлениинүүд колхознигуудта, совхозуудай хүдэлмэришэдтэй хамта ажахы бүхэнэй доторой арга боломжонуудые гүнзэгыгөөр хаража, тэдэнэр таряалангай 100 гектар бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 гектар бүридэ 16 центнер хүртэхөөр мяха абаха гэhэн түрүүшын шатые хэзээ дабахаб гэжэ тодорхойлхо уялгатай гээд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга дотор хэлэгдэhэн байна. Иимэ хүдэлмэри манай ажахынуудта хэгдэжэ байнхай.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга дотор заагдаhанай ёhоор тиимэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаад, колхоз, совхозуудай партийна, комсомолой суглаанууд дээрэ, хамтын суглаануудта зүбшэн хэлсэгдэхэ ушартай. **Удаань** тэдэ хэмжээ ябуулганууд колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениинүүдэй совет дээрэ харагдажа, баталагдаха болоно.

Таряалангай 100 гектар бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 гектар бүридэ 16 центнер мяха абаха гэhэн зорилгые шиидхэлгэдэ 1963 он шиидхэхы жэл болохо байна. Тиимэhээ колхоз, совхозуудта 1963 ондо хүдөө ажахын продуктнуудай абалга, бэлэдхэлгэ, малай тоо толгой олошоруулга, таряалангай газарай хубаарилга имагтал энэ гол зорилгые шиидхэлгэдэ зорюулагдаха ёhотой.

1963 ондо мал ажал хүгжөөхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха хараа түсэб тушаа элидхэлшэ саашань хэлээ.

1963 ондо адуу малай тоо олошоруулха, мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха үндэhэ hуури имагтал энэ жэлдэ, мүнөө үедэ табигдаха болоно ха юм. Тиимэhээ бүри мүнөө үедэ нийтын малые тэжээлээр хангаха, үнеэдые, эмэ хашарагуудые, эхэ гахайнуудые үрэжүүлхэ, эхэ хонидой үрэжүүлгэдэ hайнаар бэлдэжэ, эмхитэйгээр үнгэргэхэ тушаа оролдохо бологдоно.

Мал ажалай hалбари бүхэндэ абажа үзэхэдэ, энэ жэлдэ, мүн хойто жэлдэ ямар гол зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэй гээшэб?

Мяха абалгада үхэрэй мяхан хахад hуури эзэлдэг. Тиин Баунтын, Захаминай, Ахын, Түнхэнэй, Яруунын, Кабанскын болон бусад зарим аймагуудта энэнь 70-80 процент болодог. Гэхэ зуура үхэрнүүдhээ үшөө hүн абтана ха юм.

Энээн дээрэhээ харахада, эбэртэ мал үсхэбэрилгэ гээшэ манай республикада илангаяа ехэ удха шанартай.

Гэбэшье үнеэдэй олоороо жэл бүри hубайрдагhаа, бодо малай гарзалдаг ушарhаа үхэрнүүдые олошоруулха талаар долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан хэмжээнhээ нилээд гээгдэжэ ябагдана.

Мяха абалгаар түрүүшын шата дабахын тула ойрын 2-3 жэлэй туршада үнеэдэй тоо hүрэг соогоо 35-40 процентhээ доошо бэшэ болохо ёhотой. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, үнеэдэй тоо бүхы эбэртэ бодо малда орбол түргөөр олошоруулагдаха болоно.

Хямда сэнтэй үхэрэй мяха ехээр абаха зорилгоор тусхай мяханай фермэнүүдые эмхидхэхэ хэрэгтэй гээшэ. Иимэ фермэнүүдые Оренбургын областьдо эмхидхэгдэдэг янзаар ажахын тусхай hалбари болгоходо зохид гэжэ hанагдана.

Мяханда зорюулагдажа үсхэбэрилэгдэхэ малые олошоруулха хэрэг hаалиин малые үсхэбэрилгэдэ hаад хүргэхэ зэргэгүй.

Тэрэшэлэн үнеэдые, гунжадые гол түлэб үбэлэй hаранuудта тугаллуулха асуудалые шиидхэхээр болоо. Республикын эрхим тугалшад Литвинцева, Симухина болон бусадай дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, манай эндэхи эрхэ байдалда үбэлэй hарануудта абтаhан тугалнууд жэлтэйдээ 280—300 килограмм татахаар болгогдоно бшуу.

Үдхэн hү тэрэ зандань гүрэндэ тушаадаг аймагуудhаа бэшэ бүхы ажахынуудта үнеэдые, гунжадые имагтал үбэлэй hарануудта тугаллуулхаар үрэжүүлхэ шухала. Тиимэhээ үнеэдые, эмэ хашарагуудые ороондо оруулха хэрэгые заашье гэдэргэ татажа болохогүй.

Республикымнай мал ажалай гол hалбари хонин ажал байгаашье, мүнөөшье байна. Тиигэбэшье hүүлэй хэдэн жэлэй туршада хонин ажалнай нэгэл байрадаа байhаар. Ажахын бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй, зоовет мэргэжэлтэдэй, бүхы областной партийна организациин эгээн нангин уялгань юун бэ гэхэдэ, хонин ажалаа энэ байдалhaaнь гаргажа, эрид хүгжөөхэ хэрэг болоно.

Хонин ажалай талаар гол анхарал, эхэ хонидой hубайралгые усадхаха, үхэл гарза бага болгохо асуудалда хандуулха ёhотойбди. Тиихэдээ хонидые имагтал үбэлэй hарануудта, январь, февральда хурьгалуулха хэрэгтэй. Хонидые гансал искусственна аргаар үрэжүүлхэ, тиихэдээ техник-үрэжүүлэгшэдээр хонишодые hургаха эрилтэ табигдана.

Гахай олоор үсхэбэрилэнгүй мяха абалгые түргөөр дээшэлүүлхын аргагүй. Тиимэhээ 1963 ондо гахайн мяха абалгые 10-11 мянган тоннодо, 1963 ондо— 13-14 мянган тоннодо хүргэхэ шухала. Энэмнай эгээл бага хараа түсэб гээшэ. Энээниие бэелүүлхын тула колхоз, совхозууд байгша оной сентябриин 1-дэ 24 мянган гол эхэ гахайтай, нэгэ түрөөд үүсэлэгдэхэ эхэ гахайтай байха зэргэтэй. Тиигэжэ 1963 оной нэгэдэхи кварталда 150 мянганhаа үсөөн бэшэ поршоонхо абаха арга олгогдохо бшуу. 1963 оной hүүлдэ гахайн тоо 100 мянган толгойдо хүрэжэ, тэрэ тоодо гол эхэ гахайнуудай, залуу эмэ гахайнуудай тоо 30 мянганда хүргэгдэхөөр хараалагдана.

Энээнтэй дашарамдуулан, бүри эдэ үдэрнүүдтэ эхэ гахайда үлөөгдэхөөр поршоонхонуудые илгажа, тусхай харууhалгада табиха шухала.

Республикын Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй обкомой бюро гахай үсхэбэрилхэ тусхай томо фермэнүүдые Шергинскэ, Бэшүүрэй, Охин-Булагай, Хүрбын, Онохойн, Байгалай, Хүдэриин, Погранична, Суулгын, Саянай, «Эрдэм» совхозуудта эмхидхэхэ гэжэ хараалба.

Шубуунай тусхай томо фермэтэй, ороohо таряа бага таридаг ажахынуудhаа бэшэ бүхы колхоз, совхозуудта гахай эрид түргөөр үсхэбэрилэгдэхэ ёhотой. Тиихэтэй хамта гахайн томо фермэнүүдые бии болгохо шухала. Юуб гэхэдэ, энэ ушартал фермын ажалые бүхы талааринь оньhожоруулха, гахайнуудые бүлэг бүлэгөөрнь олоор байлгаха болон бусад түрүү арга дүршэл хэрэглэхэдэ зохид байха бшуу.

Үндэгэ, шубуунай мяха ехээр абадаг болохо зорилгоор Кабанскын, Оймурой, совхозуудта, Тарбагатайн «Дружба» колхозуудта, республикын хүдөө ажахын туршалгын станцида, «Скотооткорм» трестын Улаан-Үдын шубуунай фабрикада шубуу үсхэбэрилхэ тусхай томо фермэнүүдые байгуулхаар хараалагдана. Эдэ фермэнүүд жэл соо хамтадаа 10,6 миллион үндэгэ үгэхэ аргатай байха юм.

Мүн ороohо таряа таридаг бусад бүхы ажахынуудта шубуу олоор үсхэбэрилдэг болохо. Тиихэдээ 1000-1500 тахяатай жэжэ фермэнүүд үгы болложо, гол түлэб 5-6 мянган эмэ тахяатай томо фермэнүүд колхоз, совхозуудта бии болгогдохо ушартай.

Мяха ехээр абадаг болохын тула адуу мори үсхэбэрилхэ хэрэгтэй гээшэ. Энэ талаар манай республика баян дүй дүршэлтэй. Тиигэбэшье hүүлэй жэлнүүдтэ колхоз, совхозуудай моридойнгоо тоо үсөөрүүлээ.

Саашадаа адуу мори үсхэбэрилгэдэ иимээр хандахаяа болижо, тэрэниие мал ажалай бусад hалбаринуудта адляар хараха шухала. Адуу мори илангаяа Хоринн, Яруунын болон бусад аймагуудта олоор үсхэбэрилхэ арга бии.

Мал ажалай үндэhэ hууринь — тэжээл. Мал ажалай продуктнуудые саг үргэлжэ ехээр абадаг болохын тула нэн түрүүн тэжээл хэрэгтэй гэжэ партиин XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор, Н. С. Хрущевой хэлэhэн үгэнүүд дотор, парти, правительствын Хандалга соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Энэ асуудал илангаяа маанадта, манай республикада шухала удха шанартай. Мүнөө жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиhээ ехэ, ерэхэ үбэлжэлгэдэ хүрөөд, үшөө хойто жэлдэ үлэхөөр тэжээл бэлэдхэхэ арга бии. Хүгжэжэ байгаа мал ажалдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ арга боломжонуудые элидхэлшэ тодорхойлон харуулжа үгөө.

Үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхынгээ хажуугаар малые эдеэлүүлхэ научна ёhоор тодорхойлогдоhон, экономическа талааpaa ашa үрэтэй нормо тодорхойлхо талаар КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые, эрдэмтэдые, мэргэжэлтэдые, үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэдые уряалhан байна.

Мал ажалай продукциин өөрынь үнэ сэнгые шэнжэлэн хараад үзэхэдэ, тэрэнэй эгээн ехэ хубиие тэжээл эзэлнэ. Тэжээлнай аргагүй үнэ сэн ехэтэй байна. Яахадааб гэхэдэ, гахайдаа үбhэнэй гурил, холимол силос эдюулэлсэхын орондо тэдэнээ гансахан таряа талханай зүйлөөр тэжээнэбди. Тугал, буруунуудые түргэн болзорто түлжүүлхэ арга хүсэд хэрэглэгдэнэгүй.

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюро Россин Федерациин колхоз, совхозуудта түхэреэч жэлэй туршада малые силосээр эдеэлүүлхэ тухай тусхай тогтоол hаяхан абаа. Энэ талаар бии байгаа түрүү дүй дүршэлые эгээн түрүүн Кабанскын, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Бэшүүрэй аймагуудай ажахынуудта зоримгойгоор нэбтэрүүлхээр гээшэ. Юуб гэхэдэ, эдэ ажахынуудта малай бэлшээри бага байна бшуу.

Малай байра барилга, тэндэхи хүдэлмэри оньhожоруулха тухай элидхэлшэ хэлэхэдээ, нэн түрүүн тугалай байрануудые бариха хэрэгтэй гэбэ. Мүн түргэн болзорто хонидой байра түхеэрхэ шухала. Саашадаа гахай олоор үсхэбэрилхэ зорилго табяад байхадаа, гахайн типовой байрануудые бариха шухала болоно. Шубуу олоор үсхэбэрилэгдэхөөр хараалагдаhан ажахынуудта Омско областиин совхозуудай жэшээгээр гаргаша багатай шубуудай байра бүтээхэ шухала. Тэрэшэлэн таряанай тоогуудые, таряа хадагалха складуудые олоор барягүйдэ аргагүй. Гэхэтэй хамта малшадта гэр байра түхеэрхэ тон шухала болоод байнхай.

1963 ондо хаа хаанагүй үнеэдые оньhон аргаар hаадаг болохын тула hаалиин бүхы фермэнүүдтэ «ёлочканууд» тодхогдохо болоно. Үнеэдые уянгүйгөөр байлгажа, оньhон аргаар hаадаг болохо талаар эрид шанга хэмжээ абтаха зэргэтэй.

Ажалай эмхидхэл болон түлөөhэ тушаа хэлэхэдээ, элидхэлшэ гол анхаралаа колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые материальна талаар урмашуулха асуудалда анхараа.

Колхоз, совхозуудта ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ талаар областной партийна организаци нилээд хүдэлмэри ябуулбашье, тэрээндээ алдуу эндүүнүүдые гаргаhан байна. hү ехээр hааhан, мал hайса таргалуулhан, олон түл абаhан, нооhо ехээр хайшалhан малшадта нэмэлтэ түлөөhэн үгтэхээ болишонхой. Иимэ байдал парти, правительствын заабаринуудта зүришэлдэнэ гээшэ.

hаяхан КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет hү ехээр hааhанай түлөө нэмэлтэ түлбэри үгэхэ тушаа тогтоол баталан абаа. Тэрэшэлэн, мяха, нооhо, үндэгэ, ороohо таряа, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр абаhанай түлөө нэмэлтэ түлөөhэ үгэхэ гурим нютаг нютагай эрхэ байдал хараадаа абажа тогтоохо шухала байна. Хүнүүдэй түлөөhые адляар үгэхэ буруу ябадалаа үндэhөөрнь усадхаха хэрэгтэй.

Колхоз, совхозуудта ажал эмхидхэхэ талааршье горьтой дутагдалнууд ушарна. hаяхан обкомой бюро дээрэ Зэдын аймагай эрхим хонишон нүхэр Норбоевой дүй дүршэл тухай элидхэл шагнаhан байна. Энэмнай гайтай бэрхэ хонишон юм. Жэлhээ жэл бүри олон хурьга абадаг. Байгша ондо 100 хонин бүриhөө 114 хурьга абаа. Теэд энэ жэлэй хабар ажахын тоосоондо ороhон хонишодой томо бригада эмхидхэхэдээ, хэдэн отарануудые нэгэдүүлhэн байгаа. Хонишон Норбоевые тэрэ томо бригадын бригадираар томилоо. Тиигэжэ тэрэ хонишон өөрынгөө дуратай ажалые орхижо, ноён болохо баатай болоо. Өөрынь отара эзэнгүй болоходоо, муудажа эхилээ.

Энэ аймагта эмхидхэгдэhэн ажахын тоосоондо ороhон хонишодой бусад томо бригадануудшье мүнөө дээрээ ажалаа hайжаруулжа шадаагүй байhаар. Иимэ томо бригаднуудай эмхидхэгдэхэтэй хамта, дүршэлтэй олохон хонишод отарада хүдэлхээ болишоно бшуу. Саашадаа Хүдөө ажахын продуктнуудые абадаг, бэлэдхэдэг министерство болон нютагуудай үйлэдбэриин управлениинүүд **энэ хэрэгые** hайса шэнжэлжэ, **алдуу** эндүүень заhаха хэрэгтэй.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри hайжаруулха тухай элидхэлшэ тодорхойгоор хэлээ. Республикынгаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар табигдаhан ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула партийна организацинууд эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар ябуулха уялгатай.

Гэбэшье хүдөөдэ, илангаяа малшадай дунда политическэ хүдэлмэри мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэхөөр ябуулагданагүй. hаяхан парти, правительствын Хандалгые хүнүүдтэ тайлбарилан ойлгуулжа үгэхын зорилгоор партиин областной комитет городой промышленна предприятинуудhаа 100 түрүү хүдэлмэришэдые колхоз, совхозуудта эльгээhэн байгаа. Тэдэнэй бусажа ерэхэдэ хөөрэлдэхэдэмнай, hайн юумэнүүдэй хажуугаар нилээд олон дутагдалнуудые обёорhоноо тон зүб хөөрэжэ үгөө. Илангаяа малшадай эрилтэнүүдтэ анхарагданагүй, холын фермэнүүдтэ хүдэлдэг малшадай байра байдал муу, радио, кино харуулагданагүй, газетэ абаашагданагүй гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ.

Урдаа байhан ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула партийна эхин организацинуудай үүргые, харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала. Түрүү hаалишадые, хонишодые, механизаторнуудые партида абажа, партийна организацинуудай дайшалхы хүсые шангадхаха хэрэгтэй болоно. Гэхэтэй хамта, гүрэнэй түсэб даабариие саг соонь дүүргэхээр хүтэлбэрилхы кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, партийна, гүрэнэй журам бэхижүүлхэ саг ерээ.

Түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тушаа партиин Центральна Комитет саг үргэлжэ анхаралаа хандуулна. Тиимэhээ республикынгаа түрүүшүүлэй, түрүү колхоз, совхозуудай дүй дүршэлые согсолжо, бүгэдын шадабари болгохо хэрэгтэй.

Урдаа табигдаhан зорилгонуудые бэелүүлхын тула областной партийна организаци бүхы хүсэеэ элсүүлжэ, партиин Центральна Комитедэй ехэ этигэл найдабариие харюулжа шадахань лабтай гэжэ элидхэлшэ үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

**

Элидхэлэй hүүлээр пленумдэ хабаадагшад үгэ хэлэбэ. Эгээл түрүүлэн трибунада КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой секретарь нүхэр **Смолин** гараба.

— КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга бэшэг колхоз, совхозуудай хамтын суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэндэ колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд үнэтэ дурадхалнуудые оруулhан, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаhан байна,— гэжэ нүхэр Смолин эхилбэ. — Ждановай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд мяханай худалдагдан абтадаг үнэ сэнгэй дээшэлхэдэ нэмэжэ ороhон мүнгөө хүнүүдhээ мал худалдан абалгада хэрэглэхэ гэжэ шиидээ.

Бэшүүрэй совхозой Гутайн фермын hаалишад hү hааха жэлэйнгээ түсэб ноябриин 7-до дүүргээд, түсэбhөө гадуур 50 мянган литр hү hааха уялга абаа. Мүнөө эдэнэр абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Июлиин 1-нэй байдалаар тэдэнэр 1200 центнер hү hааха байhан аад, тэрэнээ 1955 центнертэ хүргөө. hаалишан Гармасу Санданова 6 hарын туршада үнеэн бүриhөө 1622 литр hү hаагаа.

Колхоз, совхозуудай механизаторнууд энэ жэлдэ саахарай свёкло тарилгые 2575 гектарта хүргөө. Хамта 8350 гектар кукуруза тарихын орондо 8944 гектар таригдаа.

Аймагнай гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 103 процент дүүргэhэн байна. Ждановай, Логовскиин нэрэмжэтэ, «Победа» колхозууд, хоёр совхознай мяха худалдаха түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргээ. Гүрэндэ hү худалдалгаар «Рассвет», Ждановай, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозууд, Бэшүүрэй совхоз hайн үрэ дүн туйлаа. XXI партсъездын, Калининай, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозууд гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй.

Аймагай ажахынуудта хаа хаанагүй ургаса hайнаар гаража байна. Ургасын хойноhоо харууhалга хэзээ хэзээнэйхиhээ оролдосотойгоор хэгдэнэ. Саахарай свёклын ургасын хойноhоо харууhалгада олон хүнэй хабаадалгатай 9 воскресник үнгэргэгдөө.

Үбhэ хуряалгые богони болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэхын тула ажахынуудай хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ, үбhэшэдэй бригадануудта хүдэлхөөр 35 политэмхидхэгшэдые райком ябуулаа.

Тиигэбэшье ургаса хуряалгада нилээд бэрхэшээл тохёолдохо байна. Силос хуряадаг комбайн бүхэндэ аяар 241 гектар хүртэнэ. Ороohоной 33 комбайн силосэй ногоо хуряалгада тааруулагдажа байна. Теэд тэрээндэ хэрэгтэй частьнууд дуталдана.

Мяха абалгаар партиин Центральна Комитедэй хараалhан түрүүшын шатые аймагнай 1966 ондо дабаха аргатай байна. Тэрэнэй түлөө ниитын малые элдэб зүйлэй тэжээлээр хүсэд хангаха, гахай олоор үсхэбэрилхэ, тугалнуудые түргөөр түлжүүлхэ талаар эрхим тугалшадай дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо талаар партиин райком, аймгүйсэдком эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй.

Саашань нүхэр Смолин hү абалгада, тэрэниие гүрэндэ тушаалгада бии байгаа дутагдалнуудта тогтоо. Тиихэдээ hү тушаан абадаг эмхи зургаанууд муугаар ажаллана, hү зөөдэг автомашинанууд колхоз, совхозуудай эрилтэнүүдые муугаар хангана гэжэ тэмдэглээ. hү тушаан абадаг пунктнуудта хүдэлдэг хүнүүд hүнэй тоhолигые буруугаар гаргана, тэрээндэ хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүд дуталдана. Саашадаа hү зөөлгые hайжаруулхын тула hү зөөдэг тусхай автомашинануудые колхоз, совхозуудай мэдэлдэ үгэбэл зохистой гэжэ hанагдана.

— Аймагнай энэ жэлдэ гүрэндөө 800 мянган пүүд ороohо таряа, 150 мянган центнер саахарай свёкло худалдаха аргатай,— гэжэ нүхэр Смолин үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлээ.

Удаань Кабанскын нютагай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр **Титов** үгэ абажа, зонынгоо колхоз, совхозуудай хараалжа, бэелүүлжэ байhан хэмжээ ябуулганууд тушаа хэлээ.

—Манай управлениин харьяата ажахынууд июль—сентябрь hарануудта гүрэндөө 32590 центнер мяха, 10887 центнер hү, 1146 мянган үндэгэ, 4030 центнер нооhо худалдаха гэжэ хараалаанхай. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула управлениин хүдэлмэрилэгшэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа захалаа,— гээд үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Управленимнай шадабаритай бэрхэ мэргэжэлтэдээр хангагданхай. Мүнөө үедэ шэнээр эмхидхэгдэhэн коллективэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулжа, тэдэниие нэгэн hаналтай, эмхитэй hайнаар хүдэлхэ коллектив болгохын түлөө управлениин партийна организаци оролдожо байнхай.

Ажахын асуудалнуудые шиидхэхэ талаар үйлэдбэриин управлени, аймагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо нягта холбоо байгуулагдаа. Имагтал энээнэй ашаар хабарай тарилга эмхитэй hайнаар үнгэргэгдэhэн байна. Мүнөө үедэшье ургаса харууhалга хаа хаанагүй урагшатайгаар ябуулагдана.

Адуу малые саашадань түргөөр олошоруулха талаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй онсо харюусалгатай байhан тушаа нүхэр Титов тогтожо хэлээ. Мүнөө үедэ 60—70 толгой эмэ хашарагай гүүртэдэ ойрдоо нэгэ муу буха хүртэнэ. Саашадаа эмэ хашарагуудые ороондо саг соонь оруулхын тула ажахынууд өөhэдөө hайн үүлтэрэй бухануудые түлжүүлжэ абаха болоно. Энэ талаар hайн үүлтэрэй бухануудые үсхэбэрилжэ, республикынгаа ажахынуудта худалдадаг племенной фермэнүүдэй хүдэлмэриие hэргээн hайжаруулха шухала болоод байhан тухай хэлээ.

— Манай ажахынууд газар **таряалангые пропашной** ургамалнуудые тарижа эрхилдэг **гуримда** зүрхэтэйгөөр ороод байна гээшэ. Теэд энэ ушарта баян ургаса абахын тула арга бэшэ үтэгжүүлгэ ехэ хэрэгтэй болохо байна. Таряалангай газарые үтэгжүүлхэдэ наг шэбхэ хаанашье хурахагүй байна.

ниинь элитэ. Теэд ма
до торф элбэг гээш
ниие оньhон аргаар аб
лай байра соогуур
гаргаха хүдэлмэри эм
шухала болоно,— гэж
Титов онсолон тэмдэг

— Хүдөө ажахые
гэдэ гүрэнэй зүгhөө хү
байhан туhаламжа
ажахы бүхэнэй доторо
боломжонуудые хүсэд
рэглээл hаа, аша үрэ
харуулха,— гэжэ Ш
совхозой директор нүх
ведев үгэеэ эхилбэ.

—Манай совхоз таря
газарай 100 гектар б
центнер, эдлүүриин бу
рай 100 гектар бүридэ
нер мяха абаха гэhэн
шын шатые 1964 ондо
гараха байна. Энэ
гансахан эбэртэ бодо м
бэрилжэ түргөөр ш
аргагүй. Тиимэhээ ма
хоз гахай олоор үсх
хэрэгтэ онсо анхарал
дуулна.

Мүнөө үедэ жэжэ ф
дэй орондо гахайн том
эмхидхэгдээ. Тиихэд
гэжэ газарта эхэ
ороондо оруулагдажа,
абтаhан поршоонхону
hаратай болотороо ту
дэнэ. Тингэдэ хоёр
поршоонхонууд Жил
мэдэ абаашагдажа, д
ратай болотороо тулж
нэ. Удаань тэдэ пор
нууд Романовай ферм
жэ, 25 килограммhаа
грамм хүрэтэрөө шах
луулагдана. Мүнөө эд
цехтэ 3500 гахай хар
дана.

hаянай гахайнууда
ственна аргаар үрэжү
ложо байнабди. Буза
зарта 700—800 эхэ га
рууhалагдадаг. Тэнд
ственна үрэжүүлгын
нээгдэнхэй. Тиигэбэшь
үсхэбэрилгөөр зориг
рөөбди гэхын аргагү

Үнгэрhэн зургаан hа
шада гүрэндэ худа
2250 центнер мяханай
нерынь гахайн мяха
Гахайн фермэнүүдые
хай шэгэлэлтэйгээр эх
нэй ашаар продукци
үнэ сэнгые нилээд хя
жа шадаабди. Хэрбээ
1 центнер гахайн мях
тула 8,2 хүдэлмэриин
гашалагдадаг байгаа
нөө жэлдэ энэнь 2,2
риин үдэртэ хүрэтэр
Гахайнуудые ингэж
hалхада, байрашье н
га хэрэгтэй болоно. М
хүдэлдэг хүдэлмэриш
2 дахин үсөөрөө. И
фермэнүүдые эмх
ашаар тэндэхи ажал
жоруулха, байрыень
лаасуулха арга олгог

Совхозой гахайшаа
дүүргэтэр үшөө 200
хайн мяха гүрэндөө
ха зорилготой. Сааш
хай бүри олоор үсх
болохын тула холим
ажахыдаа хэдэг бо
hайн бэлэй. Мүн хар
лон тэжээлэй бусад
нуудые хойшоодо бүри
ригладаг болохо юм.

Аймагайнгаа колхо
хай олоор үсхэбэрил
жо, хямда сэнтэй га
ехээр абадаг болож
дүй дүршэл тушаа
Прибайкалиин райко
ретарь нүхэр Скубар
дорхойгоор хөөрэжэ

— Аймагай колхоз
ондо 11 мянган цент
абаха зорилго табя
али энэ жэлэйхиhэ
дахин дээшэлүүлхэ
бинхай. Энэ жэлэй
хахада гүрэндэ мях
түсэбөө аймагай кол
жалтатайгаар дүүрэ
түрүүшын хахадта
хэли жэл соо туша
зэргэ гахайн мяха
даллада,— гэжэ н
баренко тодорхойлб

Байгша оной июлэ
аймагай колхозууд
тай гэхэ гү, али нёд
до орбол, 1170
олон гахайтай болон
үсхэбэрилхэ хүдэлм
хим түрүү хүнүүд
байна. 25 жэлдэ гах
хүдэлhэн коммунист
шетов аймагай бү
шадта үльгэр жэшэ
Тэрэ нэгэ доро 700
саараа шахан
дүршэлтэй болоо. Н
тов урдань морид
байра шэнээр за
таарулаад, тэндэх

(Үргэлжэлэлынь

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной июлиин 17.

КПСС-эй обкомой IV пленум

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хаидалга ба областной партийна организациин зорилгонууд

(ехэл. Эхиниинь ахи нюурнуудта)

болохоор оньһожо байна.

колхозуудай гахайн дые томодхожо, тэн удэлмэриие оньһожо й, тэжээл буйлуулха хеэрэлгэнүүдые тод оньһон аргаар уһа уралаар байра дулаа рга олгоһоной ашаар ай ажалай бүтээсэ эшэлээ. Мүнөө үедэ айшан 20 эхэ гахай конуудтайнь, мүн 20 э гахай харууһалдаг. Гахайшан бүхэн аһаа дүрбэн һара бо жүүлэгдэдэг 160 пор удые тэжээнэ. Шахан лдаг цехэй гахайшад гээр тус бүридөө 300 рууһална.

ндо 5800 центнер га а абахын тула энэ на 18500 центнер таряа зүйл, 58 мянган силос, 46400 центнер а, 2,9 мянган центнер свёкло, морковь бэ абаха зэргэтэйбди.

дээрэ Буряадай Верховно Соведэй умэй түрүүлэгшэ ну лов үгэ хэлээ. Тиихэ элидхэл дотор хараа һаа нилээд ехэ ороо , мал ажалай продукт гүрэндөө ерэхэ жэлдэ а аргатай байһан ту оо.

нь нүхэр Хахалов нии ажал хүгжөөлгэдэ бии утагдалнууд, хэрэглэг арга боломжонуудые . Колхоз, совхозуудта, үн мал ажалда ажа осоо нэбтэрүүлхэдээ, уу эндүүнүүд гараа. ажалай түлөөһэ то одоо хүнүүдые мате талаар урмашуулха тэ хазагайруулагда гадын ажалшадай тү бултандань тэнсүүгээр хэ буруу ябадал га йна.

ажахын тоосоондо жэжэ бригадануудта ашина трактор хубаа үгэхэдэ, ниитын гол газар, хүсэтэ трактор ууд зүбөөр хэрэглэг гэжэ һананаб. Түрүү дүй дүршэл дээрэһээ , трактор машинануу тэ газарта олоорнь хүдэлгэхэдэ бүтээсэ айһаниинь элитэ. Тии һүүлэй үедэ трактор н ажалай бригаданууд дэжэ, техникэ мууса дадаг болоо. Энэнь оной хабарай тарилгын агдаһан байна.

һанахада, пропаш малнуудые тракторно ажалай бригадада оро ай звенонууд ургуул о һаа дээрэ. Тиимэһээ а урдын тракторно-та алай бригадануудые үсөөрнь бодхобол дээ һанагдана.

уудай хүдэлмэришэ лай түлөөһые гурим тула энээн тушаа эй гаргаһан тусхай е баримталха шухала. Хахалов үгынгөө тү колхоз, совхозуудта -политическэ хүдэлмэ һайжаруулха тушаа хэлээ.

дэ барилгын ехэ хү хэхэ уялгатай «Бурят ой» трестын эрхилэг р Убеев хүдэлмэридөө бэрхэшээлнүүд тушаа тоор хэлээ.

най трест энэ жэлдэ 5 түхэригэй барилга хэ тэй. Мүнөө үедэ 300 ригдажа байна. Тэрэ 0 үнеэдэй багтаха ти байра баригдана. Эдэ удта оньһожоруулгын гэнүүд тодхогдохонь. шэнээн тугалай бай на, тракторай мастер э мэтэ барилганууд бү байнхай. Трестдэмнай н монтажна 5 управ дэнэй мэдэлдэ 35—40 н участогууд эмхид й,— гээд үгэ хэлэгшэ .

гын хүдэлмэриин жэ й үнгэрһэн хахад жэ шада 40 процент дүүр Трестдэмнай барилгын н мэргэжэлтэд хэрэг на. Кадрнуудай дута эһээ энэ шухала хү дэ дайралдаһан лэ хү аха баатай бологдоно. й трестын хүдэлмэриин удха шанартай байба агуудта тэрэниие тоохогүй, эрилтэнүүдтэнь анхархагүй ябадал гарана. Жэшээнь, Хориин аймагтахи барилгын монтажна управлени энэ жэлдэ 1,5 миллион түхэригэй барилга хэхэ ёһотой. Теэд иимэ ехэ хүдэлмэритэй управлениин начальнигые партиин Хориин райком ондоо даалгабаритайгаар совхоздо эльгээхые һэдэһэн байха юм. Мүн тус управлениин главна механигые ондоо ажахыда ябуулжархёо. Мүнөө тэндэ барилгын томо кран мэргэжэлтэй хүнэй үгы дээрэһээ тодхогдонгүй миин хэбтэжэ байһаар.

Шэнээр эмхидхэгдэһэн трестдэ туһаламжа хэрэгтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ. Нэн түрүүн мянга гаран хүдэлмэришэд хэрэгтэй. Тэрэшэлэн барилгын материалнуудые хубаахадаа, манай трестые саг үргэлжэ газааншалдаг. Жэшээнь, совнархозой хубаарилһанай ёһоор манай трестдэ энэ жэлэй гурбадахи кварталда 450 мянган хирпиисэ үгтэхэ байгаа. Харин энэнь үгтэхэ болоходоо, 150 мянгандаа орошонхой гэжэ нүхэр Убеев үгынгөө түгэсхэлдэ гомдобо.

— Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөн дэбжээлгэ —бүхы совет арадай хэрэг мүн гээшэ гэжэ Улаан-Үдын ПВЗ-эйн коллектив гүнзэгыгөөр мэдэрнэ, тиин республикынгаа колхоз, совхозуудта туһалха зорилготойгоор хэдэ хэдэн шухала хэмжээ ябуулгануудые хараалаа,— гэжэ ПВЗ-эйн парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Петров** үгэеэ эхилбэ.

—Урдань манай коллектив Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозуудта шефскэ туһаламжа хүргэжэ байһан юм. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгын хэблэлдэ толилогдоһоной һүүлээр, заводой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаан татагдажа, хүдөө ажахыда шефскэ туһаламжа бүри үргэдхэхэ тэһэн социалис уялга шэнээр абтаа.

Саашань нүхэр Петров заводой хүсөөр ямар колхозуудта юун хэгдээб, үшөө юу хэхэ байһан тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Тус коллективэй хүдэлмэриин һайшаалтай зүйл гэхэдэ, туһаламжа хүргэхынгөө урид тэдэнэр энэ аймагай ажахы бүхэнтэй, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэй тодорхойгоор танилсаһан, тус тус ажахыда юун хэрэгтэйб гэжэ элирүүлһэнэйнгээ һүүлээр туһаламжа хүргэдэг байха юм. Туһаламжань элдэб янзын байгаа: малай байра барихаһаа эхилээд, тусхай мэргэжэлтэдые бэлдэжэ үгэхэ хүрэтэр байгаа.

— Манай заводой коммунистнууд республикынгаа хүдөө ажахыда хүргэдэг туһаламжаяа улам шангадхаха хэрэгтэ заводойнгоо бүхы коллектив элсүүлхэнь найдамтай,— гэжэ тэрэ үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй уряалаар Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй газар тарялангайнгаа хубаарилгые шэнэдхэн хубилгаһан, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр абахын түлөө тэмсэжэ байһан тухай правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр **Баданов** пленумдэ тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

— Мүнөө жэл,— гэжэ тэрэ хэлэнэ,— шэниисэ, ячмень болон пропашной ургамалнуудые урдынхиһаа хэдэн дахин ехээр таряабди. Хаа хаанагүй ургасын гараса һайн. Элбэг ехэ ороохо таряа, малай тэжээл абахамнай найдамтай. Энэ хадаа мал ажалаа түргөөр дэбжээхэ эшэ үндэһэн болохонь мэдээжэ. Мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха талаар мүнөөшье нилээдгүй ехэ юумэн хэгдээ. Һү гүрэндэ тушааха жэлэй түсэб ноябриин 7 болотор, мяха тушааха түсэб жэлэй эсэс болотор дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Удаань хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абаха арга боломжонууд тухайгаа тэрэ тогтоо. Жэшээнь мяха ехээр абахын тула тус ажахы эбэртэ бодо мал олоор шахан таргалуулха болоно. Энэ талаар тус ажахы нилээд амжалтатай хүдэлмэри хээ.

Нүхэр Баданов колхозуудые материально-техническэ талаар мууса хангадаг байһан тухай шүүмжэлхы үгэ хэлээ. Жэшээлхэдэ мүнөө таряа хуряалгын олон машинанууд запчастьнуудай дутуу дээрэһээ заһабарилагдангүй байна. Мүн малай байрануудай элдэб түхеэрэлгэнүүдээр колхозууд муугаар хангагдана.

— Энээндэ хэн гэмтэйб гэхэдэ,— гэжэ тэрэ үгэеэ үргэлжэлүүлнэ,— «Союзсельхозтехникын» Буряадай нэгэдэл болоно. Энэ нэгэдэлэй ашатай туһатай нүлөө колхозууд үшөө үзөөгүй байна.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгые Мухар-Шэбэрэй ажалшадай туйлай ехэ ажахын, политическэ дэбжэлтэтэйгээр угтаһан тухай эндэхи райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Цыбиков** хөөрэбэ. Тэндэхи ажалшад тус Хандалгые мал ажалаа шууд түргөөр хүгжөөхэ дайшалхы программамнай гэжэ нэрлээ. Аймагай ажалшад өөһэдынгөө суглаанууд дээрэ энэ Хандалга зүбшэн хэлсээд, тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараална.

— Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб даалгабари манай аймагай ажахынууд дүүргээгүй байжа, энэ пленум дээрэ тон зүб шүүмжэлэлдэ оробо. Энэ дутагдалаа түргөөр зайсуулхын тула хэмжээнүүд хараалагдаа,— гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

Саашань нүхэр Цыбиков малайнгаа тоо толгой олошоруулха, тарялангай 100 га бүридэ 75 центнер эдлүүриин бусад газарай 100 га бүридэ 16 центнер мяха абаха тодорхой зорилго ойрын жэлнүүдэй туршада дүүргэхын тула ямар хэмжээнүүдые хараалһан тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

Залуу малые тэнжээхэ, шахан таргалуулха хэрэгые мэргэжүүлхэ гээшэ ажахыда ехэ удха шанартай байһан тухай тэрэ онсолон тогтоо. Жэшээлэн хэлэбэл, мүнөө шубуу үсхэбэрилгэ зарим колхозуудта үнэтэй болоно. Яахадааб гэхэдэ, инкубаторна станциһаа дальбараануудые асаржа дэгжээхэ гээшэ ехэ бэрхэшээлтэй хэрэг. Шадабаригүй харууһанһаа боложо, тэдэнэр олоороо үхэдэг, эндэ нарин нягта, ажал ехэтэй харууһан хэрэгтэй. Тиимэһээ абтаһан мяханиинь үнэтэй болодог. Энэ хэрэгые инкубаторна станциинуудай бэелүүлээ һаа һайн гэжэ һанагдана. Тэдэнэр дальбараануудые гаргаад, өөһэдтөө 2—3 һара тэнжээгээд, колхоз, совхозуудта худалдаа һаань, олзотой байха һэн.

Нүхэр Цыбиков адуу малаа түхэреэн жэлэй туршада тэжээлээр хангаха зорилгын бэелүүлэгдэхэ арга боломжо тухай хэлээ. Тиигээд мүнөө ургаса хуряалгада бэлэдхэлэй ябаса тухай тогтохо зуураа, хуряалгын үедэ автотранспортаар аймагай ажахынуудые хангаха гуйлта хээ.

Хүдөө ажахын институдай туршалгын ажахын һаалишан нүхэр **Петрова** үгэ абажа, үнеэдые машинаар һаадаг болохо хэрэгые институдай хүтэлбэрилэгшэд хүсэдөөр тооногүй гэжэ шүүмжэлээ. Эндэ «ёлочка» түхеэрэлгэ тодхоод, тэрэнээ һайнаар хүдэлгэхын хойноһоо оролдодоггүйнь нэгэ иимэ баримта дээрэһээ тодорно. Иимэ аргаар эндэ зарим ушарта үдэшын һаам үглөөнэй 5 час болотор үргэлжэлнэ. Энээн тухай һаалишадай мэдүүлхэдэ, институдай зарим хүтэлбэрилэгшэд энэ дутагдалые усадхахын орондо албан хойрог харюу үгэһэн юм.

Хүдөө ажахые ударидаха хэрэгые шэнэдхэн һайжаруулга ямар ехэ ашатай туһатай байһан тухай хүдөө ажахын продуктнуудые абаха болон бэлэдхэхэ министр нүхэр **Тюменцев** хэлэбэ. Манай республика дотор үйлэдбэриин 4 управлени байгуулагдажа, гол түлэб мэргэжэлтэй, дүй дүршэлтэй хүнүүдээр хангагдаа. Тэдэнэр хүтэлбэриин хуушанай онол аргаһаа зайсаад, сэхэ бригада, фермэнүүд дээгүүр эмхидхэхы ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Энэ хадаа үйлэдбэридөө хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй дүтэлһэниинь, өөһэдынгөө уялгата үүргэ, харюусалгаяа дээшэлүүлжэ байһанай эли тодо гэршэ болоно бшуу.

—Манай шэнэ, Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха болон бэлэдхэхэ министерство мүн лэ шэнэ ёһоор, үйлэдбэриин управленинүүдээр дамжуулан, ударидахы үүргэеэ дүүргэнэ,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ. — Хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг таамагаар бэшэ, харин эрдэм ухаанай үндэһөөр бэелүүлэгдэдэг боложо байна. Энэ юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, мүнөө нэгэ колхоз бүхэндэ 6 мэргэжэлтэд, 1 совхоз бүхэндэ 20 мэргэжэлтэд хүртэнэ.

Энээнэй аша үрэ гэбэл, ажахымнай хүгжэлтынгөө талаар эрид түргэн дабшалта хэхэ үндэһэ һуури бэлэдхэжэ байна. Нэгэ жэшээ харуулая. «Шергинский» совхозой директорээр инженер нүхэр Медведев һаяхан томилогдоһон юм. Урдань гээгдэлдэ ороһон энэ совхоз мүнөө эрид хубилалтын эхи табинхай. Гэхэ зуура мэргэжэлтэдые дэмжэдэггүй, тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ гэжэ оролдодоггүй хүтэлбэрилэгшэд үшөөл бии гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлэл гаргаа. Тэдэнэй тоодо Хэжэнгын совхозой директор нүхэр Дугаров ороно.

Тиигээд нүхэр Тюменцев республикын колхоз, совхозуудай зүгһөө гүрэндэ мяха, һү худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргээгүй байһанай ушар шалтагааниие элирүүлээ, финансова журамые шангадхаха талаар шэнэ министерствын зүгһөө хэгдэһэн хэмжээ ябуулганууд тухай, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха зорилгонууд тухай саашань тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Республикын Госпланай түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Хазагаев** үгэ хэлэхэдээ, тарялангай 100 гектар газар бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 гектар бүридэ 16 центнер мяха абаха гэһэн тодорхой зорилгые ойрын жэлнүүдэй туршада дүүргэхэ талаар колхоз, совхозуудай ямар арга боломжотой байһаниие тодорхойлоо. Эдэ арга боломжонуудай нэгэн юуб гэхэдэ, гахай олоор үсхэбэрилгэ болоно гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

— Гэхэ зуура энэ хэрэгые олон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд тоохоёо болишоо шахуу,—гээд тэрэ шүүмжэлнэ. Урдань гахай һайнаар үсхэбэрилдэг ажахынууд Бэшүүрэй Калининай нэрэмжэтэ Мухаршэбэрэй «Путь Ленина», Сэлэнгын, Зэдын олон колхозууд мүнөө энэ талаар юушье хэнэгүй шахуу. Жэшээнь, Сэлэнгын «Эрдэм», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд эмэ гахайнуудтайшье һаа, поршоонхонуудые мүнөө жэл абаагүй.

Гахай үсхэбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха талаар ямар хэмжээнүүдэй абтагдажа байһан тухай саашань тэрэ хэлэбэ. Республика дотор мэргэжүүлэгдэһэн томо гахайн 11 фермэ байгуулагдахаар хараалагдана. Энэ хадаа гахай үсхэбэрилжэ, гахайн мяха ехээр абаха хэрэгтэ горьтойхон түлхисэ болохо.

Партиин обкомой Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин дэргэдэхи парторг нүхэр **Черняков** трибунада гаража, харьяата колхоз, совхозуудай ажалшадай ажал хэрэг тухай хөөрэжэ үгөө.

Мүн мяха, һү, үндэгэ, нооһо ехээр абалга хүнүүдые урмашуулха хэрэгһээ ехэ дулдыдана гэжэ тодорхой баримтануудаар гэршэлээ. Нэмэлтэ түлбэри ямаршье ушар шалтагаангүйгөөр болюулһан ябадал хүнүүдые материальна талаар урмашуулха хэрэгтэ горьтойхон һаад хэһэн байна. Энэ алдуу заһахын тула зоһын ажахынуудта ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн, хэгдэжэшье байна. Мүнөө һаалишад болон мал адуулагшадта 10 хоног бүри нэмэлтэ түлөөһэн үгтэнэ. Энээнэй үрэ дүн дары харагдаа. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай ажахынууд һү абалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээ. Эндэ бүхы һаалишадай, мал адуулагшадай һү ехээр абахын түлөө эрмэлзэдэг болоһониинь ехэ һайшаалтай.

Түрүү дүй дүршэл тараалгада ниитын шалгагшадай ашатай туһатай байһан тухай үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Тэрэшэлэн малшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангаха хэрэгэй муугаар табигдаһан, энээндэ республикын зургаануудай анхаралаа үшөөл багаар хандуулдаг байһан тухай нүхэр Черняков шүүмжэлэл хээ.

Үгэ хэлэлгын һүүлээр элидхэлшэ нүхэр А. У. Модогоев түгэсхэлэй үгэ хэлээ. Энээгээр түрүүшын асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ дүүрэбэ.

Сайн набшаһа таридаг Грузиин ажалшад долоон жэлэй түсэбэй дүрбэдэхи жэлдэ 160 мянган тонно сайн набшаһа ургуулжа абахын түлөө тэмсэнэ. Мүнөө тэндэ сайн набшаһа хаһа дундаа суглуулжа байна.

Зугдидска нютагай үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управлениин ажалшад арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, Эхэ орондоо түсэбһөө гадуур 1730 тонноор ехэ сайн набшаһа угэхөөр шиидэбэ. Зураг дээрэ: туршалгын Ингирскэ совхоз-фабрикада сайн набшаһа машинаар хуряажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Энэ оной июлиин 11-дэ США-гай гүрэнэй департамент мэдүүлгэ толилбо. НАТО-до хабаададаг гүрэнүүдэй ээрхэг түримхэй политикын эсэстэ ядерна зэбсэг ехээр бэлдэһэнэй түлөө харюусалгые Советскэ Союзда тохохо гэһэн тулюур һэдэлгэ тэрэ мэдүүлгэ соонь гаргагдана.

США-гай гүрэнэй департаментын мэдүүлгэ хадаа эхинһээ захалаад, һүүл хүрэтэрөө баримтануудые бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал мүн болоно. Бодото байдалда эсэргүүсэн, США-гай дипломатическа ведомство Америкын Холбоото Штадууд бэшэ, харин Советскэ Союз ядерна тэһэрэлгэ хэхэ, тэрэнэй хүсые ехэ болгохо тушаа юумэ захалһан хэбэртэйгээр харуулха гэжэ оролдоно. Иимэ аргаар хүнүүдэй тоолхо алдуулха, арбан табан жэл үлүүтэй сагай саада тээ ядерна зэбсэгжүүлгэ түргэнөөр ябуулжа, США-гай өөһэдынгөө түрүүшын атомна бомбонуудые шалгажа эхилһэн тухай мартуулха гэжэ һанана гээшэ ха. Тэрэ байтагай тэдэнэр энэ үхэлэй зэбсэгые гансал туршаһан бэшэ, тэрэниие Хиросима болон Нагасаки гэдэг япон городуудай амгалан һуужа байһан арад зондо эсэргүү хэрэглэһэн байха юм. Хүн түрэлтэндэ эсэргүү хэгдэһэн хэтэрхы муухай энэ гэмтэ хэрэгые хүнүүд мартаагүй, энээниие хэзээшье хүлисэхэгүй. Иимэ муухай гэмтэ хэрэгтэ адли юумые болбосоронгы общиествын түүхэ дотор оложо болохогүй. Хиросимын болон Нагасакиин гал соо шатаһан хүнүүдэй үнэһэн энэ зэрлиг муухай ааша тухай хэтэ мүнхэдөө һануулха байха.

Удаадахи жэлнүүдэйнь турша соо Америкын Холбоото Штадууд, мүн тэрэшэлэн Англи, удаань Францишье улам шэнэ шэнэ түхэлэй ядерна зэбсэг байгуулжа, туршажа байһан тухайнь арадууд мэдэнэ. Советскэ Союзай хэзээшье эрхилһэн ядерна зэбсэгэй бүхы туршалганууд баруун гүрэнүүдэй аашада, тэдэнэй ядерна зэбсэг туршалгада миил харюу болгон хэгдэһэн алхам мүн байгаа.

Советскэ правительство хадаа ядерна зэбсэг туршалгада эсэс табихын, ядерна зэбсэгжүүлгэ түргэдхэлгые хэтэ мүнхэдөө болюулхын тулада өөрынгөө талаһаа хэжэ болоомоор юумые бултыень хэһэн байха. Бүри 1958 ондо Советскэ Союз өөрынгөө ядерна зэбсэгэй бүхы туршалгануудые нэгэн талын гуримаар болюулаад, тэрэнэй жэшээ дагахыень баруун гүрэнүүдые уряалһан байха юм. Иимэ юумэн хадаа тэрэ үедэ Советскэ Союзда орходоо хэдэ дахин ехэ туршалгын ядерна тэһэрэлгэ США-гай болон Англиин үнгэргэжэ байха үедэ хэгдэһэн байгаа бшуу.

Манай ороной эб найрамдалда дуратай, гүнзэгы ехэ энэрхы сэдьхэлэй алхамда харюу болгон, баруун гүрэнүүд юу хэһэн байгааб? Тэдэ гүрэнүүд үзэгдөөгүй ехэ олон ядерна зэбсэгэй туршалгануудаар харюусажа, далайнуудай тон ехэ дайдые болон олон тоото аралнуудые үхэлэй зэбсэг туршаха, һайжаруулха газар болгоһон байгаа.

Ядерна туршалгануудые болюулха гэһэн, ондоогоор хэлэбэл, ядерна зэбсэгэй али бүхы туршалгануудһаа гүрэнүүдэй бодото дээрээ һайн дураараа арсаха тухай Советскэ Союзай табиһан үзэл бодолые арадууд этигэл найдабариин солоохой болобо гэжэ хараһан байгаа. Зүгөөр бодото дээрээ юун болооб? Бодото дээрээ США-гай правительство хэрэгтэйл болоһон сагтань ядерна зэбсэгэй ямаршье туршалга сүлөөтэйгөөр хэхэ гэжэ өөрыгөө тоолоһон тухайгаа соносхоһон байгаа. США-гай правительство туршалгануудые дахяад һэргээхээр бэлдэжэ байба. Тиин тэрээн тухайгаа нюугаашьегүй юм.

НАТО-гой гэшүүд-гүрэнүүдэй хоорондо үүргээ иигэжэ хубааһан тухайнь: ядерна зэбсэгээ туршаха үенүүдэйнгээ хоорондохи забһарлалгын үедэ США Англи хоёрой туршалгануудые болюулха тухай хэлсэхэ хүсэлтэй байһан тухайгаа билдагууша муухайгаар мэдүүлжэ байхадань, НАТО-гой талаар тэдэнэй союзник Франци, Сахарада ядерна зэбсэгэй тэһэрэлгэ бэелүүлжэ байһыень хэн һананагүй гээшэб. Ядерна зэбсэгые туршахаяа Франциин болёогүй һаань, СССР туршалгануудые дахяад эхилхэ баатай болохо юм гэжэ Советскэ правительство нэгэнтэ бэшэ уридшалан һануулһан байха. Зүгөөр США-гай болон Англиин правительстванууд энэ һэргылэмжэнүүдыень дуулаагүй, дүлии шэнгеэр орхидог байгаа. Тэдэ правительстванууд Франциин ябуулгануудые өөһэдтөө хамаархагүй шэнгеэр харуулдаг байба.

Ядерна зэбсэгжүүлгэ түргэдхэлгын үүсхэл гаргагша хадаа Советскэ Союз мүн гэһэн өөрынгөө худал хуурмаг зүйл баталхые һэдэжэ, США-гай гүрэнэй департамент үнгэрэгшэ жэлэй сентябрьда Советскэ Союзай ядерна зэбсэг туршалга хэһэниие заана, тиин манай талаһаа хэгдэһэн энэ алхам баруун гүрэнүүдтэ хүлеэгдээгүй зүйл байһан хэбэртэйгээр мэдүүлнэ. Зүгөөр тус департамент хадаа дээрэ заагдаһан баримтанууд тухай, Советскэ Союзые туршалгаяа дахяад захалха баатай болгоһон баруун гүрэнүүдэй ээрхэг түримхэй ябуулганууд тухай нэгэшье үгэ хэлэнэгүй. Энээн тухай юу һануулжа болохо гээшэб.

1961 ондо иимэ эрхэ байдал болоо юм. СССР-тэй хамтадаа Германиин эбэй договор баталха гэжэ баруун гүрэнүүдтэ дурадхаһан Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай үүсхэлдэнь харюу болгон, США, мүн тэрэнэй союзнигууд манай орондо эсэргүү дай эхилхэ заналтаар харюусаһан юм. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэстэ Европодо тогтоһон хилэнүүдые шэнээр хаража үзэхэ тухай, Германиин Демократическа Республикые үгы болгохо тухай, ГДР доторхи социалис байгуулалтые усадхаха тухай үһөө абалгын удхатай эрилтэнүүд Баруун Германи дотор дэлгэрһэн байгаа. Ухаа мэдээгээ алдан, бүтэхэгүй ябадалда орохо, Гитлерэй мүрөөр ябаха гэһэн хүсэнүүдэй Баруун Германида улам шангадажа байһаниинь илангаяа элитэ болоо һэн.

США-гай правительство дайнай аюул дэмжэжэ, резервистнүүдые элсүүлхэ тухай, тайлбарилан хэлэбэл, сэрэгээ элсүүлгэ тухай соносхоһон, сэрэгүүдээ Европодо абаашажа эхилһэн, ГДР-эй газар дээгүүр гараһан, тэрэнэй агаарай дайда соогуур Баруун Берлин ороһон харгы замууд дээрэ хорото муухай зорилготойгоор сэрэгэй демонстрацинуудые эмхидхэһэн юм. Баруун Германиин реваншистнуудта туһалхаар, США-гай президентые өөрынь эмиссар болгогдон, генерал Клей Баруун Берлиндэ яаралтайгаар эльгээгдэһэн байгаа. Тэрэнь НАТО-гой сэрэгэй бааза мүн болохо Баруун Берлинэй удха шанарые зааха гэһэн зорилготой байгаа. Тэрэниие Америкын Холбоото Штадууд илангаяа үнэтэ зүйл гэжэ тоолоно.

Баруун гүрэнүүдэй эдэ бүхы ябуулганууд оршон байдалые шангадхажа, ядерна дайнай аюулые ехэ болгоо. Эб найрамдал хангахын тулада, эрид шууд, шанга хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй болоһон байха юм.

Иимэл эрхэ байдалда Советскэ Союз дотор ядерна зэбсэг туршаха тухай шиидхэбэри абтаһан байгаа. Энэ ушар СССР-эй болон тэрэнэй союзнигуудай оборонын хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ, бүхыдөө эб найрамдал хамгаалгын хэрэгтэ туһалаа.

Тэрэ үедэ Советскэ правительство СССР-эй оборонын хүсэ шадалые бэхижүүлхэ тухай оролдолго гаргаагүй һаа, СССР-эй арадуудай үмэнэ, бүхы социалис гүрэнүүдэй үмэнэ, эб найрамдалда дуратай бүхы оронуудай үмэнэ өөрынгөө сэхэ үүргые дүүргэхэгүй байгаа бшуу. Советскэ Союзай эршэмтэй шанга ябуулганууд эб найрамдалай хэрэгые, арадуудай хуби заяае аюулда оруулха гэһэн халуунтай толгойнуудые номгоруулха талаар муу бэшэ зүйл байһан юм.

Тиимэ болохолоороо, 1961 ондо ядерна зэбсэгэй туршалга хэһэн Советскэ Союз хадаа мүнөө эхилһэн ядерна туршалгануудые эмхидхэгшэ болоһон хэбэртэйгээр хэгдэһэн дэмы хооһон баталамжанууд зүб удхадашье, бодото баримтануудташье тааранагүй. Мүн урданайхидаал адли Советскэ Союз США-гай болон Англиин ядерна зэбсэгэй тэһэрэлгэ хэхэдэнь, СССР-тэ эсэргүү ээрхэг түримхэй дай эхилхэ гэһэн аюулдань өөрынгөө ядерна зэбсэг туршалгануудаар харюусаһан лэ байгаа. Баруун гүрэнүүдтэ орходоо туршалгын ядерна тэһэрэлгэнүүдые даншье багаар хэһэн Советскэ Союзай арсалтагүй иимэ эрхэтэй байһыень эгээлэй зүйл харуулна. Өөһэдынгөө ябуулгануудые, ээрхэг түримхэй политикаяа далдалха гэһэн һэдэлгэтэйгээр Советскэ Союзые бүдүүлигээр хардаха гүрдэхэһөөшье татагалзадаггүй баруун зүгэй зонхилогшод энээниие шье һайн мэдэнэ.

Хэрбээ баруун гүрэнүүдэй «хүсэ баримталха» гэһэн панхарутаһан политикаяа орхёо һаань, ядерна буу зэбсэг саашадань түргэнөөр бэлдэхэгүйн тулада, тэдэнэртэ сэсэн ухаан олдоо һаань, 1961 оной намар Советскэ Союз дотор ядерна зэбсэгэй туршалгануудай дүүрэһэнэй һүүлээр манай дэлхэй дээрэ нэгэшье ядерна тэһэрэлгэ болохогүй байгаа. Совет ядерна буугай тэһэрэлгээр бүхы юумын дүүрээ һаань, үнэн зүб лэ, бүхы талаараа сагаарулагдаһан зүйл болохо байгаа бшуу. Америкын Холбоото Штадууд эгээн түрүүлэн, Советскэ Союзһаа хэдэн олон жэл урид ядерна буугай туршалгые эхилһэн, туршалгын ядерна хэдэн зуун тэһэрэлгэнүүдые хэһэн байха юм. Тэдэ туршалга бүринь бии байһан ядерна зэбсэгые һайжаруулгада, шэные байгуулха хэрэгтэ туһална. Иимэ эрхэ байдалда гансашье ёһо заншал, эрхэ бэшэ, мүн бүгэдэ ниитын эб найрамдалай болон аюулгүй байдалай аша хэрэгүүд ядерна зэбсэг туршалгые Советскэ Союзай эгээн һүүлдэ үнгэргэхые эринэ.

Мүнөө шэнэ ядерна туршалгануудые эхилхэдээ Амери-

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

кын Холбоото Штадууд арадуудта харша юумэ хэбэ, хэдэн олон зуу миллион хүнүүдэй үнэн зүбөөр дураа гутаһан юумэ хэбэ. Газарһаа дээшэ ехэ үндэртэ США-гай ядерна зэбсэг туршаһан ябадалые хаа хаанагүй илангаа аюултай гэжэ тоолоно. Энэнь мүн замбуулиндашье ядерна зэбсэгэй элгэ түргэдхэһэн ябадал болоно. Эдэ туршалгануудые бурууушааһан олон оронуудай гайхамшагта ехэ эрдэмтэдэй, тэрэ тоодо Америкын эрдэмтэдэй, урдишалан һануулгые США-гай правительство тообогүй. Эдэ туршалгануудайнь аюулта хойшолонгуудай тон ехэ байһанние мүнөө сэгнэжэ хэлэхэ гээшэшье бэрхэтэй. Буу зэбсэг бүгэдэ ниитэрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө мүнөө Москвада боложо байһан Бүхэдэлхэйн конгрессэй трибуна дээрэһээ США-гай эдэ ябуулгануудые зэбүүрхэн бурууушаажа байха гээшэ гайхалтай юумэ бэшэ байна. Эдэ ябуулгануудһаа болоһон һанаа зоболгые США-гай гүрэнэй департаментын һэнгэргүй мэдүүлгэнүүдээр халхалжа шададагдахагүй.

США-гай политикые сагааруулха гэһэн һэдэлгэтэйгээр тэнэг юумэнүүдые хойно хойноһоонь хэлэжэ, гүрэнэй департамент ядерна туршалгануудые болюулха тухай договор баталхые Американ Холбоото Штадууд ороолдожо байһан хэбэртэйгээр харуулхые эрмэлзэнэ, тиимэ договорто гар табиха зүбшэлөө үгэхэ гэжэ Советскэ Союзые идхана гэнэшье. Мүнөө засагые гартаа барижа байһан США-гай правительство тэрээнэй урид байгшадай бүхы архивые үгы хээ гэжэ бодомоор болоно. Ядерна туршалгануудые болюулха тушаа улаcхоорондын договор баталха тухай асуудал табилгада олон жэлэй турша соо США-гай эсэргүүсэһэн тухай, энэ асуудалаар ямар нэгэн хэлсээ нүүдэтэ хабаадахаһаа арсаһыень гэршэлэн харуулһан арсашагүй документнүүд архивууд соонь олон байха. Ядерна туршалгануудые болюулха тухай асуудалаар хэлсээнүүдтэ байгаха баатай болоходоо, США-гай правительство НАТО-гой штабай аша туһада СССР-эй болон эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдэй газар дайдаар тагнуул хэхые нээхэ тухай орогүй эрилтэнүүдые табиха аргаар тэдэ хөөрэлдөөнүүдые таһалдуулха гэжэ бүхы хүсөө гаргана. Эйзенхауэрай правительство иимэ хараа шугам баримталдаг байгаа. Кеннедиин правительствашье энэ мүрөөр ябана.

Ядерна зэбсэг туршалгануудые болюулха тухай хэлсээнүүдэй үрэгүйгөөр һалаһан шалтагаан хадаа США-гай гүрэнэй департаментын баталан хэлэһэнэй ёһоор, шухала хиналта тогтоохо тушаа Советскэ Союзай зүбшөөгөөгүй ябадал бэшэ юм. Энэ шалтагааниинь юун болоноб гэхэдэ, барууи гүрэнүүд, нэн түрүүндэ США, туршалга болюулха дурагүй, ядерна тэһэрэлгэнүүдые национальна хэрэгсэлээр элирүүлхэ хиналта болохоор гэжэ хараалһан улаcхоорондын хэлсээ баталха тухай эрдэм ухаанай ёһоор үндэһэлэгдэһэн дурадхалнуудые бурууушаана. США болон тэрэнэй союзнигууд туршалгануудые болюулха тухай Советскэ Союзай оруулһан дурадхалые гансал абаагүй бэшэ, мүн буу зэбсэг хуряаха тушаа 18 гүрэнэй комитедтэ энэ оной апрелиин 16-да бэеэ абанги гүрэнүүдэй оруулһан хоёр талаһаа буулта хэлгын дурадхалыешье абаагүй байха юм.

США-гай гүрэнэй департамент бэеэ абанги гүрэнүүдэй дурадхалнуудые хаяжархиха гэшэые тэдэ гүрэнүүдтэ анхарал табиһан, тэдэниие хүндэлһэн ябадал мүн гэжэ тоолоно гээшэ гү? Хэрбээ тиимэ һаань, бэеэ абанги гүрэнүүдэй һаналда хайхарамжагүйгөөр хандана гэжэ юу нэрлэжэ болохо байна гээшэб? Советскэ Союз хадаа эдэ гүрэнүүдэй түсэбые хэлсээнэй үндэһэ һуури болгон абахаар бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлэнхэй.

Арсашагүй баримтануудиимэ байна. Эдэ баримтанууд США-гай гүрэнэй департаментын худал хуурмаг зүйлнүүдые юушье үлөөнгүйгөөр элирүүлнэ.

МОСКВА. Бүхэдэлхэйн конгресс. Буу зэбсэг хуряалгын экономическа хойшолонгуудые зүбшэхэ комиссиин заседани.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түмэршэ дархашуулай Британиин профсоюзай гэшүүн Джеймс Джерви (дундань) тэрэнэй нүхэдүүд заседаннда үгэ хэлэхэ байна.

ТАСС-ай фото

Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрам[дал] тогтоохо асуудалнуудта зорюулагдаһан Бүхэдэлхэйн конгресс

Конгрессэй комиссинуудай заседани

МОСКВА, июлиин 14. (ТАСС). Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо зорилготой Бүхэдэлхэйн конгрессэй зарим комиссинуудай заседани мүнөөдэр үглөөгүүр болобо. Буу зэбсэг хуряалгатай холбоотой шухалын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүдые делегадууд гаргаба. Конгрессэй пленарна заседаниин үзэмжэдэ табигдаха дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэлгын үедэ тэдэнэр зохёоһон байна.

Буу зэбсэг хуряалгын экономическа хойшолонгуудые зүбшэн хэлсэхэ комисси кинематографистнуудай союзай байшанда ажаллаба. Мэдээжэ эксперт, профессор Оскар Ланге (Польшо) тэндэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Редакционно бүлэгэй бэлдэһэн «Буу зэбсэг хуряалгын экономическа ашаг туһа» гэһэн резолюциин проектые заседанида хабаадагшад зүбшэн хэлсэбэ. Энэ проект хоёр хубиһаа бүридэнхэй. Буу зэбсэг хуряалга хадаа арадуудай байра байдалые һайжаруулха харгы зам болоно гэжэ нэгэдэхи хубинь тодорхойлогдоно. Хоёрдохи хубинь улаcхоорондын худалдаа найманда зорюулагданхай.

Энэ резолюциин проектын параграф бүхэниие нарин нягтаар зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр комисси тэрэниие баталаа. Тиигээд бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо зорилготой Бүхэдэлхэйн конгрессэй пленарна заседаниин үзэмжэдэ энэ резолюцые табихыень профессор О. Ланге гэгшэдэ даалгаба.

Буу зэбсэг хуряалгын болон национальна талаар бэеэ даанхай байха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг комиссиин заседани Союзуудай байшангай колонно зал соо болоо. Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүдые заседанида хабаадагшад гаргаад, Мароккын делегациин оруулһан[...] циин проектые зүбш[...] Бүгэдөөрөө, хүс[...] зэбсэг хуряахада [...] политическэ, эконом[...] лаараа бэеэ даанха[...] тал болохо хэрэг б[...] дэхэ гээд проект со[...] лэгдэнхэй.

Хариин гүрэнүүдэ[...] базануудые үгы х[...] риин сэрэгүүдые [...] нүүдэй газарһаа [...] арадуудай эрхэ [...] даанхай байдалые [...] гэдэ ехэ нүлөө у[...]

Бүгэдөөрөө, хүс[...] зэбсэг хуряахада к[...] хадаа ондоо араду[...] ха буу зэбсэггүй бо[...] проект соонь тэм[...] Хүн зоной һайн һ[...] һүхын, дэлхэй дэ[...] рамдалай бэхи[...] түлөө дэлхэйн бүх[...] бүгэдөөрөө, хүсэдэ[...] сэг хуряаха тэмэл[...] лэ гэжэ резолюц[...] соо урьялагдана.

Түгэсхэлэй пленарна заседани

МОСКВА, июлиин 14. (ТАСС). Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо асуудалнуудта зорюулагдаһан Бүхэдэлхэйн конгресс нэгэдэлиин туршаа Москвада үргэлжэлбэ. Манай бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы газар нютагуудһаа ерэһэн делегадууд, ажаглагшад, айлшад мүнөөнэй үе сагай шухалын шухала асуудалые бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэбэ.

Бүхэдэлхэйн конгрессэй түгэсхэлэй пленарна заседани Кремлиин Съездүүдэй ордон соо 16 час 30 минутада мүнөөдэр нээгдэбэ. Профессор Каору Ясуи (Япон) тэндэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг һайн һайхан бодолтой бүхы хүнүүдэй һанал эрмэлзэлгэнүүд ондо, Съездүүдэй ордон соо байна гээд, Каору Ясуи заседани нээхэдээ хэлэбэ.

Буу зэбсэг хуряал[гын эконо]мическэ хойшолонг[уудые зүб]шэн хэлсэһэн коми[сси] һэ профессор Ос[кар Ланге] (Польшо) энэ ком[иссиин] дэлмэриин дүнгүү[дые кон]грессэ мэдээсэнэ.

«Буу зэбсэг хурья[алга]тическэ, техническэ[...] нуудые» зүбшэн х[...] дэхи комиссиин ажи[л...] риин дүнгүүд тухай[...] түлөөлэгшэ Пьер Б[...] хэбэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС-ай мэдүүлгые Монголой ажалшад дэмжэнэ

УЛААН-БААТАР, июлиин 14. (ТАСС). СССР-эй гэмээр ядерна туршалганууд олоор хэгдэдэг болоо гээд, США-гай гүрэнэй департамент худал хуурмаг үгэ тарааһан байна. «Үнэн» газетын главна редактор Ц. Пунцагноров энэ ТАСС-ай мэдүүлгэ тухай ТАСС-ай корреспондентдэ һанамжаа хэлэбэ. Эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй бүхэдэлхэйн ехэ хуралай эхилхэ үдэр Американ Холбоото Штадууд агаарта ядерна зэбсэг тэһэлһэн байна. Энэ хорото, бусад ээрхэг түримхэй аашанууднь эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байха хэрэгтэ сэхэ эсэргүүсэһэн ушар болоно. Тиигэжэ эб найрамдалда, социалис можын аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулна гэжэ Ц. Пунцагноров хэлэбэ.

Монгол арад Хиросимын, Нагасакиин хохидолнуудай дахин дабтагдахые хүсэнэгүй. Тиимэһээ Монголой олониитэ зон ТАСС-ай мэдүүлгые хүсэдөөр дэмжэнэ. Советскэ Союзай хүсэ шадалые саашадаһаа бэхижүүлхэ гээшэ бүхы социалис оронуудай, түрүү хүн түрэлтэнэй үг зорилгонуудтай тааралдана. Советскэ Союз өөрынгөө сэрэгэй техникые хэды-дэшье ямар нэгэн гүрэндэ эсэргүүгээр түрүүлэн хэрэглээгүй, саашадаа хэрэглэхэшьегүй гэжэ бүхы һайн һайхан һаналтай хүн зон этигэдэг гэжэ Ц. Пунцагноров ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Англиин правительствада горьтой хубилалта болоо

ЛОНДОН, июлиин 13. (ТАСС). Англиин правительствада горьтой хубилалтын болоһон тухай эндэ соносхогдоо.

Тиигэжэ финансын, обороной, Шотландиин хэрэгүүдые эрхилдэг, гэгээрэлэй, гэр байрын асуудал эрхилдэг, портфельгүй министрнүүд ажалһаа сүлөөлэгдөө.

Финансын министрээр Модлинг томилогдоо. Батлер гэдэг премьер-министрэй орлогшо болоо. «Ниитын дэлгүүртэй», Африкын оронуудтай холбоотой асуудалнууд Батлертэ хабаатай. Дотоодын хэрэгүүдэй министрээр Брук томилогдобо.

Торникрофт обороной министрээр табигдаһан байна. Нацинуудай нэгэдэлэй хэрэгүүдые эрхилдэг министр Сэндис колониинуудай министрэй уялга дүүргэлсэхэ.

Партизанууд [...]

НЬЮ-ЙОРК, [...] (ТАСС). Урда Вьет[...] таһан мэдээсэлэй [...] тизанууд Сайгонд[...] мүнөөдэр Америк[...] нүүд толгойлогшо[...] Дьемэй подразде[...] сохибо. Тиигэжэ [...] лин ороод, партиза[...] солдадуудые, капи[...] нэгэ американецые [...]

Невада штадт[...] һургуули бо[...]

НЬЮ-ЙОРК, [...] (ТАСС). Невада [...] шалгын полигонд[...] рэгэй һургуули [...] рэгэй һургуули хэ[...] гон дээрэ хэды я[...] туршагдаха гээд, [...] хэрэглэхэ комисси[...]

Редактора[...] М. Н. [...]

Нэгэ удэр...

Амаралтын үдэр сэнгэлиг хүхюунээр үнгэргэбэл, ажалшад һайнаар амаржа, шэнэ хүсэ нэмэдэг. Теэд тэрэниие хүсэлдүүлхэ арга Улаан-Үдэдэмнай шухаг гээшэ.

Дээдэ-Онгостой ошохо гэхэдэш хүн зон олон байгаад, ПВЗ-гэй зогсолто дээрэ автобус тогтонгүй гарашаад. «Комсомолец» арал тээшээ зорибол, уһанай трамвайда хүүгдэтэй хүнэй һууха аргагүй, баһал амитан шэгээтэй байха.

Уһа, модотой үзэсхэлэн газарта хүрэхэ гэжэ гэртэһээ гараа хадаа трамвайда аһажа, Бабушкин үйлсэ хүрэбэбди. Саашаа водно станци хүрэтэр һалиржа ошоод, арал гарадаг хүүргэ бии һэмнай, одоол зорихон газартаа хүрэхэмнай гэжэ баярлан гээд, һула һалабаб: тэндэ ябагашуулай гарадаг хүүргэ уһанда урдашанхай, үгы байба.

«Дурлаһан мэлхэй далайе харайха» гэжэ намһаа улахатай, онгосо хүлһэлжэ, арай гэжэ «Комсомолец» арал хүрөө һэм. Тэндэһээ һөөргөө бусахадаа, бүришье тулгяаб.

Тэхэрихэ замдам онгосошье үгы, үхибүүнэй ябаган тэргэ шэрэжэ, тэлижэ, хүүгэнтээ зүдэржэ, аяар телецентрэй тэндэхи хүүргэр Сэлэнгэ гаталаад, баһа һөөргөө Бабушкин үйлсын трамвайн зогсолтодо ябагалжа ерээ һэм. Тиигэжэ минии нэгэ амаралтын үдэрэй уршагта ябадал дүүрээ һэн.

Амитан зоной, илангаа багашуултай хүнэй, һаадгүйгөөр город шадарай амаралтын газарта хүрэдэг болохын тула горсовет зохисотой хэмжээ абахаа яана гээшэб?

Н. Орехова, эхэ.

П.В.З.

Энээниие дуулаа һэн гут?

Ганса модонһоо ургаһан шугы

Калькуттын ботаническа сад — дэлхэй дээрэхи эгээн ехэ, эгээн үнинэй сэсэрлиг. Тэрэ сэсэрлиг 1787 ондо бии болгогдоһон байгаа. Сэсэрлиг хамта 110 гектар талмай эзэлдэг юм. Тэрэнэй эгээн үзэсхэлэн һайхан газарынь — баньян гэжэ агар томо модото шугы болоно. Баньян модон 1,2 гектар талмай эзэлжэ байха юм. Тэрэ модые холоһоо харахада шугы шэнги байдаг. Модоной һалаа мушэр доро ороходо бүтүү ой соо байһандал һанагдаха. Тодорхойлон мэдэхэдэ, баньян модоной һалаа мушэрынь доошоо һанжана, газар тулахатайгаа эрэг үндэһэлжэ, узуурта йгаа холбоотой баһа нэгэ эшэ болон ургадаг. Тиигэжэ хэдэн арбаад, хэдэн зуугаад, мүн мянгаад эшэтэй ехэ шугы болошоод байна. Баньян модон нэгэ газарһаа үндэһэлжэ ургаад, өөрынгөө һалаа мушэрһөө ургаһан эшэнүүдые дамжаан һарагдаан горьтойхон талмай эзэлшэдэг байна.

Баньян модон тухай һонирхон мэдэхэдэ, анха үндэһэлжэ ургаһан үг эшэнь үгы болошонхой. Юуб гэхэдэ, ургамалай хоротондо дайрагдажа, хосоршоһон байгаа. Гэбэшье иимэжэ ургаһан 900 шахуу томо эшэнүүдтэй. Ганса модонһоо ургаһан тэрэ шугы тиимэшье үнинэй бэшэ, ургаһаар ойрондо 200 шахуу жэл болоно байха юм. Баньян хадаа Энэдхэгтэ нангин модон гэжэ тоологдоһон байна.

(Хүдөө ажахын календарьһаа).

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ

(Худалдаа наймаанай асуудалаар)

Түрүүшымнай алхам юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, энэ жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб 117 процент дүүргэжэ, Буркоопсоюзай правлениин дамжуулгын Улаан туг 100 түхэриг мүнгэн шантайгаар абабабди.

Туйлаһанаараа һанаагаа амаршангүй, саашадаа бүри һайнаар ажаллаха, тиигээд энэ жэлдэ абаһан уялгаа үлүүлхээр зоригжонхойбди. Илангаяа мүнөө үедэ, үбһэ хуряалга, тэжээл бэлэдхэлэй халуун хаһын ороод байхада, холын отара, бригада, фермэ дээрэ ажаллагшадые хэрэгтэй юумээрнь хүсэд дүүрэн, таһалгаряагүй хангажа байха гээшэ үндэтэй, харюусалгатайшье хэрэг. Энэл зорилгоор түсгаар нэгэ автолавка үгтэнхэй. Тэрэниие даагша нүхэр Суслова һайнаар ажаллана гээд магтая. Мүнөө июль һарынгаа даабари холо үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжотой.

Һонирхомоор үшөө юун биибгэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлһээ эхилжэ, хүн зондо кредидээр эд бараа худалдадаг болоһоор наймаанай урдынхиһаа һуралгүй гүйсэтэй болоо. Тэрэшэлэн наймаашадай дунда социалис мүрысөө ёһотоор эмхидхэжэ болоод, мүн тэдэниие урмашуулха ёһо гурим саашадааше үргэнөөр хэрэглэжэ, шууд сахин бэелүүлхэ байһамнай лабтай.

Үшөө юу хэлэлтэйб гэхэдэ, худалдаа наймаанай хэрэгтэ үни удаан ажаллажа байһан, тиигээд габшагай шударгы ажалаараа нютаг зондоо хүндэтэй болоһон (илангаяа Оронго, Хурамша тосхоной магазинууд) нүхэд Нимаева, Раднаева гэгшэд тушаа онсолон тэмдэглэмээр. Эдэнэр худалдаа наймаанай ёһо гурим шууд сэхээр сахидаг, хүн зондо урин налагайгаар хандадаг, тиигээд өөһэдөө эрилтэ ехэтэйгээр худэлдэг байха юм. Тиигэжэ тэдэнэр коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэнэ. Эдэнэй жэшээгээр хаяа хадхажа һуудаг Кировэй нэрэмжэтэ колхозой магазин (даагшань нүхэр Рогов) ажалладаг боложо байнхай.

Мүн саашадаашье түрүү һайн, шэнэ дүршэл арга ажал хүдэлмэридөө улам үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэг бидэнэй гол анхарала байгаа, байнашье. Энэ асуудал бүри һаяхан правлениин эдэбхитэдэй үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ түсгаар хэлсэгдээ гээшэ. Хэрбээ дутуу дунда зүйл дурдаха болоо һаа, бии юм ааб даа. Илангаяа холын отара, гүүртэнүүдтэ худалжа байһан малшадые шухала хэрэгтэй жэжэ божо зүйлнүүдээр саг соонь, дүүрэн хангажа үшөө бирагдангүй.

Гэтэр ходо хэрэглэмжэдэ байдаг үргэн хэрэглэлэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлөөр ажалшадые үдэрһөө үдэртэ таһалгаряагүй хангажа байна гээшэ. Мүнөөдэр бэелүүлхэ зайлашагүй шухала зорилгонуудаймнай нэгэн болоно.

Н. Орлов,
Сэлэнгын аймагай
Оронгын сельпогой
түрүүлэгшэ.

Мүнөө үедэ юу хэжэ байһанаа, мүн саашанхи хараа зорилгоёо хэдэн үгөөр тобшолхо хүсэлтэйб. Хэрбээ эд бараанай эрьесын түлөө хараад үзэбэл, аймаг доторо томохон сельпонуудай тоодо ородог. Тиихэдээ Оронго, Хурамша, Харганаа, Кибалино, Кокорино, Бүхэн болон бусад нютагуудай магазинуудые хангадаг юм.

Сэхыень хэлэбэл, манай сельпо энээнэй урда тээхи жэлнүүдтэ уялга, түсэбөө дүүргэдэггүй шахуу байһан. Саашадаа хуушан янзаараа хүдэлхын тон аргагүй байгаа бшуу. Энээн тушаа партиин XXII съездын шиидхэбэринүүд доторшье яһала тодорхойгоор хэлэгдэһэн гээшэ һааб даа. Эгээл тиимэһээ һүүлэй үедэ коллективэйнгээ ажал хүдэлмэрэ мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар улам һайжаруулха, эмхи журамтай болгохо талаар хараалһан хэмжээнүүдээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ ороһон байнабди.

ЭДЭБХИТЭН

Хэдэхэн жэлэй урда тээ Бабушкин городто эмнэлгын гансал фельдшерскэ пункт байһан юм гээ һаа, заримашуул этигэхэшьегүйөө болохо.

...Мүнөөнэйнь түхэл шэнжэ ямараар хубилааб? Хараад узыт! Үндэр сагаан гэр байранууд урдатнай аржын бодохо. Захаһаа абан, хургаа даража тоолобол, аптекэ, поликлиникэ, олон хүнэй һууритай 2 больница гэхэ мэтын эмнэлгын газарнууд олон. Гадна түргэн туһаламжа үзүүлхэ санитарна нэгэ машина зоной элүүр энхэ байхын аша туһада хэрэглэгдэдэг.

Иимэ эрхим һайн түхеэрэлгэтэй эмнэлгын энэ зургаанда хэд, ямар зон хүдэлдэг юм ааб гээд һонирхоходо, тэдэнэй ажал хэрэг бүришье эли тодо болоодхихо. Эмнэлгын талаар түсхай бэлэдхэлтэй 30 шахуу хүнһөө бүридэһэн эбтэй эетэй коллективые үнинһөө хойшо нютаг зондоо хүндэтэй болоһон врач Вениамин Григорьевич Кочанов хүтэлбэрилдэг юм.

Эдэнэр гансал өөһэдынгөө уялгата хэрэгээр хамаг сагаа барадаг бэшэ, харин үргэн зоной дунда элүүр энхые сахиха хэрэг үдэрһөө үдэртэ урэ ехэтэйгээр ябуулжа байдаг. Илангаяа мүнөө үедэ, элүүрые сахиха үдэр угтуулан, санитарно-һэргылэмжын 30 бюллетень зоной дунда тараагаа. Тэрээнһээ гадна, үлэмжэ дэлгэрэнги дизентери болон зүрхэнэй һудалтай холбоотой бусад үбшэ хабшануудые һэргылхэ талаар болоод, мүн хүнэй бэедэ аша нүлөөтэй элдэб янзын витамин тушаа саг үргэлжэ һонирхолтой лекци, хөөрэлдөө үнгэргэдэг байха юм. Медицинын пропагандаа хабаадуулагдадаггүй нэгэшье врачые эндэ олохогүйт.

— Бүри ойрын сагта һуурин зоной дунда дизентери мэтын үбшэ ороӣдонь үгы болгохоор шиидхэнхэйбди. Энэл зорилгоор врач бүхэн түд бүридөө участогуудые даажа абаад, тон түргүн ариг сэбэрэй түлөө тэдэнэр шууд тэмсэдэг болонхой,— гэжэ нүхэр Кочанов мэдүүлнэ. Тэдэнэй тоодо нүхэд Грязнова, Арнаутова, Барташева, Шуванина, Касперчин болон бусад эдэбхитэйшье онсолон тэмдэглэжэ болоно.

Иигэжэ тэндэхи городой эмшэн-аргашанар улад зоной элүүр энхэ байха, ариг сэбэр саашадань бүри нарин нягтаар сахиха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита оруулна.

Л. Ковалевский.

ГАНСА НАРЬАН.
И. ДЕНИСОВЭЙ фотоэтюд.

Манай адрес, телефон[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, [...] ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. ре[д.] 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов партийной пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советск[ого] строительства — 47-59, промышленности, транспорта, инф[...] 35-14, культуры, литературы и искусства — 34[...] и рабселькоров — 40-49, отдел переводов и корр[...] — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для межд[угородных] переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства [...] Бурятской АССР.

Н00926. Зак. №[...]

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1962 оной июлиин 17.